

Громадська думка про правотворення

*/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації/*

2013 № 3 (39)

Шановні колеги!

Запрошуємо вас до співдружності в розробці нового періодичного видання, що має на меті оперативно відображати актуальні питання законотворення. Ваші відгуки і пропозиції просимо надсилати за електронною адресою: siaz2004@yandex.ru

---

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Громадська думка про правотворення
Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації
№ 3 (39) 2013

Засновники:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія:

В. Горovий (заступник головного редактора),
Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак, Т. Дубас

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2013

Київ 2013

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Європарламент підтримав поправки щодо спрощення візового режиму з Україною	3
---	---

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Горовий В. На порозі суспільства громадянської солідарності	4
Войцеховская Е. Контрактная армия в Украине: проблемы, возможности, перспективы	9
Берегельський А. До питання законодавчого врегулювання користування надрами	13
Кривецький О. Індустріальні парки – нова годівниця для можновладців?	19
Присяжна Л. Фонди банківського управління	25
Грет М. Проблеми оподаткування ІТ-сфери в Україні	33
Пестрецова О. Законопроект о двойном гражданстве.....	37

ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Єфімов О. Щодо належності і допустимості доказів та законні презумпції	42
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА	49

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Європарламент підтримав поправки щодо спрощення візового режиму з Україною

Напередодні XVI саміту Україна – ЄС, який відбувся в Брюсселі 25 лютого, комітет Європейського парламенту з громадянських свобод підтримав поправки до угоди про спрощення візового режиму між Україною та ЄС. Голова комітету з закордонних справ Європарламенту Е. Брок заявляв про готовність Європейського парламенту працювати над питанням спрощення візового режиму для України ще наприкінці минулого року.

Як відомо, для укладення угоди необхідна згода Європейського парламенту. Рішення може бути ухвалене в березні або квітні. Угода набере чинності в перший день другого місяця після того, як останній учасник ратифікує її і повідомить про це іншу сторону. На зустрічі з Е. Броком Голова Верховної Ради В. Рибак відзначав важливість якнайшвидшого завершення Європарламентом усіх процедур, необхідних для ратифікації Угоди про зміни в Угоді між Україною і ЄС про спрощення оформлення віз, підписаною в липні 2012 р.

Зміни до документа покликані полегшити видачу короткострокових віз. Доповнена угода спрощує вимоги до документів для більш широкої категорії заявників, у тому числі представників організацій громадянського суспільства, журналістів, осіб, що беруть участь у міжнародних виставках, конференціях і семінарах. Також передбачено скасування консульського збору в розмірі 70 євро для зазначених категорій осіб. Крім того, уточнюються положення, що стосуються тривалості багаторазових віз. Ті громадяни, які матимуть біометричні паспорти, будуть користуватися перевагами.

Після пленарного засідання XVI саміту Україна – ЄС Президент України В. Янукович заявив, що Україна фактично завершила виконання першого етапу Плану дій з лібералізації візового режиму з країнами Євросоюзу. «Незабаром ми представимо на розгляд Європейської комісії свою останню доповідь щодо прогресу в цій сфері», – сказав глава Української держави. Він висловив сподівання, що ця доповідь сприятиме ухваленню рішення Європейським Союзом про перехід до другої фази виконання Україною зазначеного Плану. Президент також наголосив, що візове питання перебуває під особливою увагою як учасників переговорів, так і українського суспільства.

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

В. Горовий, д-р. іст. наук, проф.

На порозі суспільства громадянської солідарності

Процеси, що відбуваються в економічній, політичній та інших сферах життя українського суспільства, відображають загальну тенденцію його постсоціалістичних перетворень в умовах глобалізації. Оскільки посилення неконтрольованих глобалізаційних процесів проявилось у світі насамперед тенденціями до загальної уніфікації в усіх сферах життя суспільства, дані тенденції обумовили посилення опору всіх життєздатних соціальних структур на державному, національному рівні, на рівні економічних, політичних та інших структур сучасного суспільства. У практиці суспільного життя вони проявляються насамперед у розбіжності інтересів національних економічних структур із транснаціональними об'єднаннями, у посиленні традиційних і нових за формою проявів націоналізму, активізацією прояву релігійної, національно-культурної специфіки окремих регіонів світу, окремих держав та націй у них.

Вплив даних тенденцій на територію більшості держав нинішнього СНД є набагато боліснішим, ніж на країни Заходу, оскільки глобалізаційні тенденції були активізовані на базі розвитку науково-технічного прогресу саме цих країн і відображають значною мірою їхні традиції суспільного розвитку, їх суспільні інтереси. У той же час постсоціалістичні країни в стислі строки змінювали соціалістичний у його радянській специфіці уклад життя на ринкові форми господарювання, формували відповідну соціальну структуру організації суспільного життя, під впливом глобалізації змушені були в прискореному темпі модернізувати економіку, розвивати інформатизацію, інтегруватися як самостійні суб'єкти до міжнародного співтовариства.

Вся вказана вище сукупність проблем з усіма похідними, у даному тексті не названими, що мали вирішуватись у дуже короткі в історичному вимірі строки, обумовила надзвичайну вразливість України, як і інших держав СНД, до негативних складових сучасних глобалізаційних процесів і високу гостроту реакції на них в нашому суспільстві. Однак, у силу слабкості Української держави в економічній і політич-

ній сферах на міжнародній арені, ця гострота виявляється у внутрішньо-суспільних процесах. Об'єктивно ці процеси мають бути спрямовані на об'єднання суспільства і протистояння на основі цієї єдності негативним викликом глобалізації, розвитку продуктивного міжнародного співробітництва, внесення відповідного внеску в загальноцивілізаційний розвиток. Однак унаслідок стрімкого розвитку суспільних перетворень в Україні суспільство виявилось не готовим до взаємовигідного об'єднання. 90-ті роки минулого століття з їх глибокими трансформаційними процесами в усіх сферах суспільного життя і відсутністю об'єднуючої ідеології стали сприятливим періодом для прояву регіонального націоналізму: західноукраїнського, кримськотатарського, російського та ін., що проявляється в помітно егоїстичних формах, які не стимулюють до швидкої загальноукраїнської згуртованості.

В економічній сфері після бездарно проведеної приватизації, що обернулася економічними катаклізмами і масовим зубожінням переважної частини громадян, фактично за рахунок цього зубожіння швидко сформувався олігархічний капітал. Цей капітал створювався навколо найбільш перспективних галузей української економіки одночасно і тому набув ознак клановості. Відповідно до його інтересів поступово формувалася політична система і, відповідно, держава, що поступово набула ознак кланово-олігархічної.

Виходячи зі своїх інтересів, олігархічні клани організували роботу передових і затребуваних у міжнародних економічних відносинах галузей промисловості: металургійній, гірничодобувній, хімічній, нафтопереробній та ін., сприяли налагодженню необхідного для роботи цих галузей та обслуговуючої їх інфраструктури енергопостачання, взяли під свій контроль енерговиробництво та енергопостачання в Україні. При цьому стихійно сформована кланово-олігархічна організація суспільства має цілий ряд суттєвих недоліків, що в сукупності обумовлюють недовговічність її існування.

По-перше, вихід на міжнародні ринки окремих, хай і потужних у межах України, економічних структур показав їх обмежені можливості у веденні бізнесу в порівнянні з великими транснаціональними компаніями. Водночас через наявність суперечностей між українськими економічними структурами їх спільне відстоювання національних інтересів на міжнародних ринках не практикується.

По-друге, суперечність економічних інтересів кланів в Україні безпосередньо впливає на політичне протистояння, що в масштабах держави обертається практично постійною суспільною нестабільністю.

По-третє, постійна суспільна нестабільність обертається негативним ставленням до вкладення наявних ресурсів у перспективу, до стратегічного планування, до модернізації виробничих потужностей, є серйозним фактором невдач в інвестиційних проектах. У зв'язку з цим на сьогодні відчувається суттєве техніко-технологічне відставання українського виробництва, і на міжнародних ринках український експорт помітно втрачає свої позиції. У зв'язку з впливом перспективних молодих спеціалістів за кордон, набувають гостроти кадрові проблеми у виробництві.

По-четверте, олігархічно-кланова організація суспільства орієнтована на підтримку функціонування лише окремих, високодохідних галузей економіки. Поза увагою при цьому лишаються інші сфери виробництва. Серед них можна назвати суднобудування, машинобудівну промисловість, сільське господарство та ін. У зв'язку з цим крім появи невеликого прошарку дуже багатих людей посилюється нерівність між верствами населення, які працюють у галузях, що розвиваються, і в тих, які зазнають стагнації. І це також посилює суспільну нестабільність.

По-п'яте, в умовах нестабільності збереження капіталів, одержаних в Україні, здійснюється їх переведенням за кордон, де вони працюють вже на економіці інших держав, а також інтернаціоналізацією на привабливих для зарубіжних учасників умовах бізнесу в Україні. Таким чином, прискорюються глобалізаційні процеси в економіці без урахування національних інтересів України.

По-шосте, інтеграційні процеси в економіці, що відбуваються практично без урахування національних інтересів України, як, до речі, у тій чи іншій мірі і всіх інших держав, стають економічною основою глобальної уніфікації в усіх сферах суспільного життя. Це негативно впливає на перспективи розвитку національних держав і звужує потенціал можливостей загальноцивілізаційного прогресу.

Таким чином, хоча формування кланово-олігархічної системи в нашій країні було обумовлене реаліями конкретних ситуацій, на нинішньому етапі розвитку українського суспільства вона втрачає ознаки стабільності і стає перехідною. Намагання втримати баланс між інтересами великих фінансово-промислових груп при зростаючому загостренні суперечностей між ними можуть лише відтермінувати загрозу відкритого конфлікту в боротьбі за використання ресурсного потенціалу України в інтересах зовнішніх ринків. Такі суперечності дедалі складніше піддаються врегулюванню на базі викорис-

---

тання наявних важелів впливу сучасної української держави. І красномовним відбитком цієї ситуації стають сучасні економічні і на їх базі – внутрішньополітичні процеси.

Оскільки над усіма процесами суспільного розвитку сьогодні тяжіє не віртуальний привид соціологічних фантазій, а реальний вплив глобалізації, успішний національний розвиток у наш час не можливий без посилення ролі державного регулювання в усіх сферах суспільного життя. Даний процес очевидно має базуватись на вдосконаленні соціальної структури суспільства, розширенні кількості реальних центрів сил в економічній, політичній, соціальній сферах, орієнтованих на підтримку національної державності, формування ідеології етапу ґрунтовних глобальних перетворень. Він пов'язаний також із процесом, означеним в експертному середовищі, як «розмивання клану олігархів», формуванням порівняно більш гнучкої, солідарної системи суспільних взаємовідносин у країні, а також позиціювання на цій основі загальнонаціонального інтересу в зовнішньому глобалізованому світі.

При цьому слід підкреслити, що посилення привалювання національних інтересів у житті сучасної нації, держави сприяє їх прогресу доти, поки національний егоїзм не стає гальмівним фактором, поки нація, держава вносить реальний внесок у загальноцивілізаційний розвиток і ефективно використовує наявні при цьому можливості для розвитку власного.

Сьогодні, на базі аналізу економічних, політичних процесів в Україні, дослідники дедалі більше помічають характерні тенденції до формування нового суспільного утворення, що в політико-економічній площині може виступати як суспільство громадянської солідарності, що об'єднане системою загальнонаціональних інтересів. З урахуванням сучасних бурхливих подій на міжнародній арені, розгортання прогнозованого чергового етапу світової економічної кризи, така організація суспільного життя дає можливість більш ефективно в національному масштабі реагувати на всі негативні виклики сучасності, концентрувати національні ресурси на перспективних напрямках розвитку як економіки, так і інших сфер життя українського суспільства, забезпечити рівномірність цього розвитку, успішне відстоювання національних інтересів.

Варто також зазначити, що помічені експертами тенденції розвитку входять до суспільної свідомості досить непросто. Відживаючі форми суспільного життя сьогодні ще мають досить значну аудиторію

своїх прихильників. Особливо рельєфно відповідні суперечності проявляються в економічній сфері життя нашого суспільства, трансплюючись в інформаційну та політичну сферу. І це не випадково. Адже практика останніх десятиріч свідчить про те, що в сучасних умовах саме економічна сфера у світовому масштабі найбільш успішно розвивається, постійно оновлюючи напрями і методики свого розвитку, контролюючи їх оптимальність конкретними результатами діяльності, конкретним прибутком. Саме ця сфера стала основою поширення революційних для цивілізації електронних інформаційних технологій, саме через неї, особливо в умовах відсталості сучасних ідеологічних напрацювань, відбувається донесення до суспільної свідомості прояву нових закономірностей, нових запитів до необхідної суспільної трансформації. У сучасній Україні прояв об'єктивних законів розвитку, як це вже показує практика, пов'язаний із процесом структурних змін в економіці, що виявляється в початковому процесі «розмивання» олігархічних імперій.

При цьому, не даючи собі турботи розібратись у суті процесів, що відбуваються, опозиційно налаштовані до нинішньої влади політичні сили намагаються ув'язати їх саме з економічними інтересами «сім'ї», персоніфікуючи їх з діяльністю конкретних осіб, поєднуючи зі звичною політичною тріскотною навколо утисків демократії. І хвилі політичної нестабільності, що постійно накочуються на українське суспільство, дедалі більше вимивають його потенціал, необхідний для розвитку, відстоювання національних інтересів у глобалізованому світі.

У той же час у процесі свого розвитку суспільство громадянської солідарності створює нову ситуацію для розвитку реальної демократизації. Об'єктивно воно сприяє створенню широкої мережі економічних центрів сили, об'єднаних ідеологією на основі національного інтересу, що сприятимуть активізації громадянських інститутів, що одержать нові реальні можливості для різнобічного, активного впливу як на економічне, так і на політичне життя.

Новий етап у розвитку українського суспільства створюватиме додаткові можливості для концентрації зусиль, спрямованих на формування сучасної загальнонаціональної ідеології, згуртування на її основі українського народу перед викликами сучасності, вирішення завдань, пов'язаних із формуванням впливового середнього класу, в економічній сфері – формування потужного внутрішнього ринку, важливого фактора стабільності в сучасних економічних процесах, скоординованого, ефективного позиціонування в системі міжнародних економічних відносин.

Е. Войцеховская, мл. науч. сотр. НЮБ НБУВ

Контрактная армия в Украине: проблемы, возможности, перспективы

В Украине осенью 2013 г. планируется провести последний призыв на срочную военную службу и перевести отечественные войска на комплектование по контракту. О том, что с практикой срочной службы в Украине будет покончено уже в 2014 г., заявил главнокомандующий Вооруженных сил Украины (ВСУ) В. Замана.

Президент Украины В. Янукович заявил, что действия, предусматривающие переход на контрактную форму, заявлены в проекте Концепции реформирования и развития Вооруженных сил Украины на период до 2017 г., которую планируется утвердить в ближайшее время. По его словам, для эффективной реализации этой задачи необходимо внедрить механизмы мотивации для привлечения молодых людей на военную службу по контракту и продления ими контрактов на последующие периоды. Среди таковых мотиваций Президент назвал обеспечение военнослужащих жильем, достойное денежное содержание, возможность получения высшего образования во время прохождения военной службы за счет государства и полноценную боевую (специальную) подготовку.

Безусловно, если будут обеспечены все эти составляющие, то можно ожидать 100-процентного комплектования армии военнослужащими по контракту.

Министр обороны П. Лебедев отметил, что предполагаемая Концепция внесет коренные изменения в структуру и систему управления ВСУ и позволит улучшить систему подготовки специалистов, одновременно переводя срочную военную службу на комплектование армии исключительно по контракту.

В реальность таких перемен в намеченные сроки не верит бывший министр обороны А. Гриценко, напоминая, что перед президентскими выборами 2010 г. В. Янукович уже обещал, что армия перейдет на контракт в 2011 г. А перед этим бывший Президент Украины В. Ющенко намеревался перевести на контракт украинскую армию к 2010 г. Поэтому, А. Гриценко уверен, что для начала нужно утвердить государственную программу развития вооруженных сил, в которой четко должны быть прописаны сроки перевода армии на контрактную основу. «И после того как такой документ будет подписан

Президентом как главнокомандующим, тогда можно будет говорить о чем-то реально. А сейчас это только заявления», – подчеркнул политик.

О том, что практическая реализация армейской реформы столкнется с определенными трудностями, считают и некоторые военные эксперты. Во-первых, переход армии на контракт – процесс, который очень трудно реализовать за несколько лет, поскольку такая реформа требует значительных финансовых затрат. По мнению экспертов, именно поэтому Россия и Беларусь отказались от полного перехода своих вооруженных сил на контрактную основу. Однако, по словам В. Заманы, нынешнее финансирование армии не намного меньше предполагаемых затрат.

А благодаря оптимизации, которая подразумевает сокращение численности личного и не боевого состава украинской армии (обслуживающий персонал, военные учебные заведения и пр.), дополнительные средства также пойдут на содержание профессиональной армии. «Если, например, из 110 тыс. не боевого состава оставить максимум 30 тыс., то это сразу же даст экономию приблизительно 5 млрд грн в год. При контрактной службе отпадет необходимость в первичной ежегодной подготовке сержантского и рядового состава, уменьшится и нагрузка на бюджет и от сокращения расходов на питание», – пояснил преимущества контрактной армии В. Замана.

Главной проблемой предложенного способа оптимизировать работу армии является вопрос о том, какая судьба ожидает оставшиеся 80 тыс. человек. Напрашивается мысль о том, что для их трудоустройства «оптимизировать» нужно будет еще какую-либо отрасль, ведь люди, проработав полжизни в военной отрасли, будут вынуждены искать работу на гражданке, где и без них уровень безработицы достаточно высокий.

Сама Концепция общественности пока недоступна, но, по словам В. Замана, сумма денежного содержания военнослужащих-контрактников, согласно ей, увеличится в несколько раз, и будет соответствовать европейским стандартам. «С 1 января 2014 г. минимальное содержание военнослужащего по контракту составит сумму, эквивалентную 750–800 долл. в месяц. А командир взвода будет получать как минимум эквивалент 1150–1200 долл.», – рассказал начальник Генштаба Вооруженных сил. Для сравнения: сейчас оклад лейтенанта составляет в Украине 250–300 долл., в Германии – 800, в России – 1600 долл. И снова вопрос: откуда возьмутся средства в 2014, если в 2013 г. армия испытывает трудности в финанси-

ровании, а если ещё предусмотреть построение обещанного жилья для военнослужащих и масштабное обновление военной техники, то перспективы реализации Концепции на 2014–2017 гг. выглядят более чем туманными.

Скептически оценивает перспективу создания контрактной службы и директор Центра исследований армии, ВПК и разоружения В. Бадрак, считая, что при таких условиях вряд ли стоит ожидать успешного превращения украинской армии в профессиональную. По его словам, контрактная служба для молодых людей продолжает оставаться непривлекательной. Перспектива отдать 3–5 лет жизни службе в армии и не получить взамен достойных гарантий – образование, жилье, вознаграждение – выглядит для них сомнительной. «Поэтому я не рассчитываю на то, что приток молодых людей будет высоким и главное – качество этого контингента будет адекватным», – подчеркивает военный эксперт.

Переход украинской армии на профессиональную основу считает неизбежным директор военных программ Центра Разумкова Н. Сунгуровский, однако, подчеркивает, что реформирование армии – не простой процесс. По его словам, это кропотливая и монотонная работа, зависящая от многих социально-экономических показателей в стране – ведь «нужно создать условия, чтобы военная служба была престижной, были мотивы надевать форму».

Однако Н. Сунгуровский не согласен с политикой проведения такой реформы, считая, что государство затягивает сроки выполнения перехода на контракт, и чем больше уйдет времени на этот процесс, тем более болезненным он будет и для общества, и для армии. «Оборонный бюджет сегодня финансируется на 60 % от минимальных нужд. Расходы правоохранительных органов – тоже финансируются на 50–60 %. Это свидетельство недофинансирования, пренебрежение со стороны государства ко всем силовым структурам», – отмечает он.

Нехватку финансовых ресурсов основной проблемой видит и специалист Центра исследования армии, конверсии и разоружения А. Михненко, заявляя, что данная инициатива не более чем просто заявления. По его словам, сегодня у государства нет денег на реформирование вооруженных сил. «В бюджете на 2013 г. на армию выделено 15,3 млрд грн. Это даже меньше, чем в 2012-м, когда на нужды вооруженных сил направили 16,4 млрд грн. Поэтому, исходя из того, как сейчас финансируется наша армия, я не думаю, что Минобороны

сможет обеспечить минимальную зарплату для контрактников на уровне 800 долл.», – считает специалист.

Военный комиссар Днепропетровского областного военного комиссариата, полковник С. Калашников на пресс-конференции сообщил, что, в частности, в Днепропетровской области активизировалась работа по отбору кандидатов для службы в армии на контрактной основе. По его словам, на военную службу по контракту на должности солдат, сержантов и старшин принимаются граждане Украины возрастом от 18 до 40 лет, которые желают проходить военную службу по контракту в воинских частях Вооруженных сил Украины (Воздушные силы, Сухопутные войска, Военно-Морские силы) и прошли профессионально-психологический отбор, имеют хорошую физическую подготовку и соответствуют требованиям воинской службы. А именно: граждане, которым исполнилось 18 лет и имеющим полное среднее, профессионально-техническое, высшее образование, но и не прошедшим срочную воинскую службу; военнообязанные до 40 лет, а также женщины от 18 до 40 лет, которые не имеют воинских званий офицерского состава, с соответствующим образованием и специальной подготовкой. «Контракт о прохождении воинской службы подписывается: с военнослужащими, принятыми на должности рядового состава, – сроком на три года; с военнослужащими, принятыми на должности сержантского и старшинского состава, – сроком на пять лет», – сказал он.

С. Калашников соглашается, что переход на контрактную службу – процесс долгосрочный и кропотливый, за которым стоят экономические, политические, кадровые причины. Поэтому, как рассказал он, кроме весеннего, будет еще и осенний призыв. «А уже с 2014 г. принцип комплектования вооруженных сил Украины изменится и перейдет на контрактную основу», – сказал он.

Данная тема вызвала бурную дискуссию в Интернете. Многие не согласны с такой политикой, видя в ней очередные коррупционные схемы власти с целью прибрать к рукам земли, технику, строения, оружие и т. д. А также ставится под сомнение сам набор желающих отдать долг Родине, потому как мало кто верит, что в ближайшем будущем государство действительно сможет в корне изменить социально-экономическое положение военнослужащих. Хотя, если в крупных городах «добровольцев», которые захотят пару лет своей жизни отдать на служение в армии, то дела в сельской местности обстоят немного иначе: работы в селе нет, возможность пере-

ехать в город работать или учиться также отсутствует. Поэтому, для ребят из сельской местности перспектива послужить в армии является чуть ли не единственным шансом что-то поменять в своей жизни. Ведь это дает возможность, отслужив положенный срок, получить военный билет и пойти работать туда, где требуются военнообязанные. Но таких безработных военнообязанных в стране немало, и шансы найти работу сводятся к минимуму. Или, ещё вариант – прослужив первые три месяца, а еще лучше, успев окончить сержантскую школу, подписать контракт на службу. Перспектива бессрочного проживания в казарме не радужная, но со временем у молодых парней появляется возможность окончить школу прапорщиков и получить льготы при поступлении в военный ВУЗ. А это лучше чем прозябание в селе, или безуспешные поиски работы в городах... Сложно не согласиться с мнением, что служба по контракту является всего лишь попыткой молодежи не скатиться на самое дно общества, т. к. бесперспективность украинского села пугает намного сильнее, чем все тяготы службы в рядах украинской армии.

Как показывает зарубежный опыт, отмена воинской повинности в большинстве стран Запада с успехом оправдывается созданием высокопрофессиональной армии. Например, Великобритания отменила ежегодный призыв еще в 1963 г., США – в 1974-м, Испания перешла на контрактную систему формирования армии с 2000 г., Франция – с 2001 г., Португалия – с 2004-го, а Германия отказалась от призыва в 2011 г. Так что примеров для подражания и возможностей перенять опыт – предостаточно.

А. Берегельський, провід. бібліотекар НЮБ НБУВ

До питання законодавчого врегулювання користування надрами

Підписання угоди між газовим концерном Royal Dutch Shell та ООО «Надра Юзівська» з видобутку сланцевого газу на території України (Донецька та Харківська область) реанімувало дискусії, щодо доцільності та ефективності використання цієї технології. Поряд з неодноразово озвучуваними політичними, економічними та екологічними аргументами, слід виділити правовий аспект проблеми.

Зокрема, 30 січня Е. Ставицький під час брифінгу в Будинку уряду запевнив, що співпраця з компанією Shell у видобутку

сланцевого газу в найближчі п'ять років може дати змогу Україні повністю забезпечувати себе газом.

За словами міністра енергетики та вугільної промисловості Е. Ставицького, спільно з великими транснаціональними компаніями було розроблено формат співпраці, зокрема і щодо внесення змін до законодавства. «Було розроблено більше 20 законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, серед яких: Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми» розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 р.» від 21.04.2011 № 3268-VI, постанови Кабінету Міністрів України, що стосуються укладання угод про розподіл продукції. Прийняття нової редакції Кодексу України про надра також сприятиме створенню прозорого інвестиційного середовища у сфері надрокористування», – зазначив міністр енергетики та вугільної промисловості.

Укладені угоди щодо видобутку сланцевого газу на території України актуалізують і питання розгляду Проекту Кодексу України про надра (ухваленого 1994 р.), нову редакцію якого було розроблено Міністерством екології та природних ресурсів України в рамках Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. та затверджено Указом Президента України від 12 березня 2012 р. № 187.

Основними новелами проекту нової редакції Кодексу України про надра, у напрямі забезпечення вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері надрокористування є:

- 1) введення в цивільний обіг прав на користування надрами;
- 2) вилучено всі норми-декларації; норми, які нічого не регулюють; технічні норми (норми, які регулюють не правові, а технічні відносини);
- 3) вилучено розділи, норми про повноваження різних органів влади. Існуючого регулювання (Конституції України, законів України «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про органи місцевого самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», Положень про відповідні органи влади) цілком достатньо. Положення про повноваження певних органів влади присутні лише в розрізі відповідних процедур (конкурс, перевірки тощо);
- 4) імплементовано положення шести інших законів (і їх пропонується скасувати);
- 5) запроваджений конкурсний порядок набуття права користування надрами. Випадки безконкурсного порядку набуття права користування суттєво обмежені;

6) рішення за наслідками конкурсу приймає комісія, до складу якої входять представники органів влади, науковці і громадських організацій. Особовий склад конкурсних комісій формує керівник Держгеонадр або керівник територіального органу Держгеонадр (залежно від виду надр, які виставляються на конкурс) та керівник Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

7) кількість погоджень суттєво обмежена. Інспекційні органи не будуть здійснювати погоджень, оскільки це не відповідає їх законодавчо-визначеній місії (здійснювати перевірки);

8) погодження і гірничий відвід здійснюватиме Держгеонадра, Рада міністрів Автономної Республіки Крим перед здійсненням оголошення про проведення конкурсу;

9) всі відносини з використання надр оформлятимуться договором між переможцем конкурсу і Держгеонадрами, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, тому не передбачається надалі існування інституту спеціальних дозволів на використання надр. Зникнуть проблеми поширення у сфері надрокористування положень законодавства про дозвільну діяльність;

10) різновидами договорів про використання надр стануть договір про розподіл продукції, договір концесії;

11) врегульовані інспекційні процедури.

Водночас Федерація роботодавців України (ФРУ) ініціювала перед Кабінетом Міністрів України прискорення роботи щодо комплексного вирішення найбільш гострих проблем ведення бізнесу у сфері користування надрами. Протокольним рішенням уряду від 8.08.2012 р. Прем'єр-міністр М. Азаров доручив включити до робочої групи для узгодження пропозицій до Кодексу України про надра представників Мінприроди, Міненергвугілля (міністр Е. Ставицький), Мінфіну, Мінекономрозвитку, Держгірпромнагляду та ФРУ.

Наразі ФРУ разом із профільними міністерствами і відомствами опрацьовує проект нової редакції Кодексу України про надра.

У Федерації роботодавців відзначають, що сьогодні для початку бізнесу у сфері видобування корисних копалин необхідно пройти значну кількість дозвільних процедур – підготувати величезні пакети документів, у тому числі й ті, що прямо не передбачені законодавством. Бізнесу також доводиться одержувати погодження цілого ряду міністерств, відомств та місцевих рад, сплачувати масу офіційних та неофіційних платежів і лише потім претендувати на право почати розробку родовища корисних копалин. При цьому погодження лише місцевих

рад різного рівня тривають від трьох до дев'яти місяців, а вартість тільки підготовки пакетів документів і їх погодження може сягати 1 млн грн на одне родовище. Саме тому Федерація роботодавців наголошує на необхідності скорішого прийняття нової редакції Кодексу про надра.

Проте у ФРУ зазначають, що проект кодексу, що опрацьовується нині, передбачає як ряд позитивних, так і «шкідливих» для бізнесу положень.

Серед безумовно позитивних моментів у Федерації відзначають запровадження конкурсного порядку набуття права користування надрами, суттєве обмеження кількості погоджень в органах влади, відміну здійснення погоджень інспекційними органами, здійснення інспекційних заходів геологічного контролю відповідно до законодавства про нагляд і контроль у сфері господарської діяльності. Також важливо, що у проекті нового кодексу про надра передбачено те, що право користування надрами стане товаром – його можна буде продати, використати як заставу для одержання кредиту. Крім того, має відбутись кодифікація всієї нормативно-правової бази у сфері користування надрами, що усуває відповідні суперечності між законами та іншими актами законодавства.

Разом з тим Федерація роботодавців України продовжує дискусію з Мінприроди та іншими органами влади щодо недоцільності запровадження в Кодексі норм, у яких передбачені обов'язкові платежі надрокористувача до місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток. Сьогодні підприємець ще до початку розробки родовища корисних копалин повинен побудувати дитячі садочки, школи, дороги, аби лише одержати погодження місцевих рад – від обласної до сільської. А потім роботодавець ще сплачує передбачені законодавством податки і збори, які, власне, і повинні бути джерелом соціально-економічного розвитку територій.

Також у Федерації роботодавців вважають неприйнятним законодавче закріплення необхідності моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов користування надрами, державної експертизи звітів щодо результатів геологічного вивчення надр та видобування корисних копалин, а також інших геологічних матеріалів. Адже моніторинг виконання особливих умов користування надрами – це функція державних органів, він не має відбуватися за рахунок надрокористувача – наголошують у ФРУ.

Саме ці обов'язкові процедури поряд із дозвільними сьогодні викликають найбільше нарікань у бізнесу внаслідок монополізації

ринку цих послуг та непрозорого, економічно необґрунтованого ціноутворення.

На етапі обговорення проекту нової редакції Кодексу України про надра експерти вказують на високий фаховий рівень його підготовки та відмічають врахування досвіду європейських країн, зокрема Федеративної Республіки Німеччини, положень законодавства Європейського Союзу. Такий підсумок роботи круглого столу за участі експертів Американської торговельної палати в Україні: О. Крикавського (Shell), М. Брайтман (Chevron), Ю. Приходька (ЕксонМобіл), В. Сергєєвої (РВС Деа Україна), О. Кононова (ТНК Україна), І. Рапута (ТНК Україна), А. Сисолятин (ТНК Україна), О. Стецюк (ТНК Україна), В. Радченко (CMSCameronMcKenna), Д. Нарезнява (Палата з питань стратегічного розвитку (енергетичний комплекс) та представників Юридичного департаменту міністерства).

Дуже слушною була визнана новація проекту щодо запровадження принципу «єдиного вікна» та введення в цивільний обіг прав на користування надрами, що надасть можливість відчужувати права на користування надрами, передавати в заставу чи як внесок у спільну діяльність, що надасть значний поштовх процедурі залучення іноземних інвестицій та припливу іноземного капіталу до України.

Окремо відмічено запропонований механізм конкурсного порядку набуття права користування надрами, зменшення кількості погоджень під час отримання документів дозвільного характеру.

У цілому учасники круглого столу підтримали нову редакцію Кодексу України про надра та звернули окрему увагу на важливість розділу щодо видобування нетрадиційного виду палива – сланцевого газу як підґрунтя для зміцнення енергетичної та економічної незалежності України.

Водночас на розгляді Верховної Ради перебуває ряд законопроектів щодо внесення змін до чинного кодексу – «Проект закону про внесення змін до Кодексу України про надра (щодо спеціальних дозволів на користування надрами)» (№ 0874), поданого народними депутатами України І. Рибаківим, В. Каплієнком і В. Камчатним.

Законопроектом передбачається внести зміни до ст. 16 і 20 Кодексу України про надра, згідно з якими пропонується врегулювати порядок надання спеціального дозволу на видобування корисних копалин суб'єктам, що є власниками «спеціального дозволу на

геологічне вивчення, у тому числі на дослідно-промислово розробку родовищ», у випадку промислового відкриття ними родовищ корисних копалин. Такий дозвіл надається за умови виконання додаткових процедур включення зазначеного родовища, що передається для промислового освоєння, до Державного фонду родовищ корисних копалин. У разі відмови відповідного суб'єкта видобувати корисні копалини на зазначеній ділянці надр проводиться аукціон на отримання спеціального дозволу на видобування корисних копалин відповідно до вимог Кодексу про надра.

Раніше уряд України понизив на 99 % плату за надання поза аукціоном спецдозволів на розробку родовищ у рамках угоди про розділ продукції.

Крім того, Верховна Рада може ввести примусове відчуження ділянок надр (про це йшлося 6 грудня на засіданні круглого столу в Мінприроди). Про це говориться в «Проекті закону про посилення державного контролю за використанням природних ресурсів, що перебувають у приватній власності суб'єктів господарювання» (№ 1046), ініціаторами якого виступили члени Компартії України П. Симоненко, В. Кудря, С. Гордієнко. Метою законопроекту є «підвищення рівня відповідальності суб'єктів господарювання за виконанням вимог законодавства з питань використання природних ресурсів та встановлення механізмів відчуження у власність держави природних ресурсів, що перебувають у приватній власності суб'єктів господарювання, у разі порушення правового режиму їх використання». Документом пропонується встановити загальні приписи щодо відповідальності за порушення законодавства з питань використання природних ресурсів, включаючи, зокрема, застосування такої санкції, як примусове відчуження природних ресурсів приватної власності.

Підбиваючи підсумок, хотілося б зауважити, що ефективне законодавче врегулювання сфери надрокористування сьогодні є питання нагальним, адже, як відомо, надра України не є невичерпними. Тому, врегулювання зазначеного питання як на загальному законодавчому рівні, так і на рівні спеціальних нормативних актів у окремих сферах має забезпечити ефективне вивчення, використання та охорону надр і сприяти створенню прозорого інвестиційного середовища у сфері надрокористування.

(За матеріалами kmu.gov.ua, bbc.co.uk, licasoft.com.ua, oilnews.com.ua, rada.gov.ua, ligazakon.ua, fru.org.ua)

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Індустріальні парки – нова годівниця для можновладців?

Для того, щоб вдосконалювати розум,
потрібно більше розмірковувати, ніж намагатися завчити.

Рене Декарт

Митний кодекс України буде змінено з урахуванням створення і функціонування в Україні індустріальних парків. Відповідний законопроект ухвалив Кабінет Міністрів України. Основною метою законопроекту є конкретизація обсягів обладнання і комплектуючих до них, матеріалів, які будуть ввезені на територію України без сплати ввізного мита. Законопроектом передбачається внесення змін до ст. 287 Митного кодексу України в частині необхідності додаткового затвердження обсягів обладнання і комплектуючих до них, матеріалів, що використовуються з метою облаштування індустріальних парків, і реалізації інвестиційних проектів у рамках індустріальних парків.

У Кабміні вважають, що реалізація законопроекту дасть змогу удосконалити законодавче регулювання механізму ввезення на митну територію України устаткування, обладнання, а також уникнути ввезення надлишкових обсягів таких товарів, а значить, уникнути необґрунтованих втрат державного бюджету.

Нагадаємо, Закон України «Про індустріальні парки» було прийнято парламентом ще у березні 2012 р. Згодом Верховна Рада врегулювала створення і діяльність індустріальних парків з урахуванням ряду пропозицій Президента України В. Януковича, і Закон набрав чинності у вересні минулого року. Цей Закон визначає правові та організаційні засади створення і функціонування індустріальних парків на території України з метою забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій, активізації інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвитку сучасної виробничої і ринкової інфраструктури. Ініціатор створення індустріального парку – орган державної влади, орган місцевого самоврядування, що згідно з Конституцією України здійснює право власника на землю від імені українського народу та якого, відповідно до Закону,

наділено повноваженнями розпоряджатися землею, а також юридична або фізична особа – власник чи орендар земельної ділянки, яку може бути використано та запропоновано ним для створення індустріального парку. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами планує створити 10 індустріальних парків в Україні до кінця 2015 р. Створення першого такого парку, який стане пілотним, заплановано на середину 2014 р.

За словами в. о. голови Держмитслужби О. Дороховського, новий Митний кодекс щодо створення індустріальних парків значно покращить бізнес-клімат. «Наше першочергове завдання – підвищити рівень прозорості ведення бізнесу, реалізації державної податкової та митної політики загалом. Законодавча база постійно перебуває у розвитку і потребує вдосконалення. Ми будемо максимально задіювати представників Асоціації платників податків до процесу підготовки та експертизи нормативно-правової бази», – зазначив він.

Так що ж це таке – індустріальний парк? За визначенням, це спеціально організована для розміщення нових виробництв територія, яку забезпечено енергоносіями, інфраструктурою, необхідними адміністративно-правовими умовами та керовано спеціалізованою компанією. Індустріальним парком є промисловий майданчик, на якому проводять свою діяльність (діють) декілька незалежних підприємств однієї або різних галузей. У разі розміщення свого виробництва на спільній території, підприємства здебільшого пов'язані загальними ланцюжками створення доданої вартості й ділять спільну інфраструктуру парку й послуги, надані громадською чи приватною керуючою компанією.

У багатьох розвинутих країнах Європи вже давно існує таке явище, як індустріальні парки (відокремлені земельні ділянки), на яких розміщено виключно промислове виробництво з різноманітними формами державної підтримки. Для стимулювання приходу бізнесу в індустріальні парки абсолютна більшість держав застосовує різні форми прямої підтримки, хоча це не є обов'язковим атрибутом. Зокрема, у Словаччині, яка «перетягла» на свою територію виробничі потужності багатьох світових автоконцернів, цим питанням займався саме центральне агентство SARIO (Словацьке агентство розвитку торгівлі та інвестицій). Вочевидь, іноземному інвестору зручніше вести діалог з однією структурою у столиці держави, ніж самостійно аналізувати десятки варіантів на периферії. Такий спосіб організації досить ефективний, оскільки дасть змогу підвищити інвестиційну

активність і сконцентрувати промислові об'єкти поза межами населених пунктів. «Доцільність створення індустріальних парків не викликає сумнівів. Це дасть змогу за три–чотири роки відродити науковий і промисловий потенціал України, залучити в країну багатомільярдні інвестиції та створити сотні тисяч високооплачуваних робочих місць для українських громадян», – переконана лідер партії «Україна – Вперед!» Н. Королевська. На її думку, індустріальні парки – це реальний механізм створення робочих місць не тільки у великих містах, але й у сільській місцевості, що дасть можливість підвищити ВВП України на 80 % і забезпечити людям середні зарплати 1000 євро і пенсії 500 євро.

Проте, на думку депутата Київської обласної ради, керівника юридичного департаменту Центрального виборчого штабу об'єднаної опозиції П. Петренка, в Україні все може статися навпаки. «Якщо детально розібратися у змісті закону про індустріальні парки та Митного кодексу щодо їх створення, то можна легко переконатися, що унормування порядку функціонування індустріальних парків – це чергова гра лобістів, яка дасть змогу отримати мільярдні надприбутки наближеним до влади особам. Зокрема, законопроект передбачає функціонування керуючої компанії, що забезпечуватиме облаштування індустріального парку та залучатиме його учасників до здійснення господарської діяльності. При цьому не передбачено особливих вимог до такої компанії – нею може бути будь-яка юридична особа. За Законом України “Про індустріальні парки”, нібито з метою державної підтримки створення та функціонування індустріальних парків, керуючим компаніям надаватимуться безвідсоткові кредити та цільове фінансування на безповоротній основі. І все це – за рахунок коштів держбюджету. А надаватиме такі преференції Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України».

Відповідно до внесених змін до Митного кодексу, від оподаткування митом при ввезенні на митну територію звільнятимуться устаткування, обладнання та матеріали, що не виробляються в Україні та ввозяться керуючими компаніями для облаштування індустріальних парків та учасниками індустріальних парків для провадження господарської діяльності. Проте дивує, що автори законопроекту чомусь, наче навмисно, не визначили умов для здійснення громадського контролю. Так, керуюча компанія та учасники індустріального парку не зобов'язані будуть оприлюднювати інформацію щодо обсягу отриманих пільг і преференцій, фінансових та економічних показників своєї діяльності. За таких умов індустріальні парки фактично

представлятимуть собою якісь офшорні зони для «своїх» на території України, вважає П. Петренко, перетворяться на бюджетні діри, що наповнюватимуть кишені вітчизняних олігархів.

В. Бондарчук, економіст за фахом: «У початковій версії законопроект був непоганий, але поступово він змінювався і щоразу в гірший бік. Наші недалекозорі можновладці вважають, що вони найхитріші і зможуть красти безкінечно. Невже це таке велике щастя – бути багатієм у злиденній країні? Ми пригадуємо технопарки при Кучмі, коли м'ясо ввозили без мита. Як це все вже набридло!»

Так, чи потрібні Україні індустріальні парки? Безумовно, можна втілювати ініціативу їх створення, адже навіть найбільш розвинуті економіки світу з нейтральними податковими системами активно й успішно використовують цей інструмент для стимулювання інвестиційної активності. Зростання кількості індустріальних (промислових) парків у світі та їх популярність обумовлено тим, що вони дасть змогу підвищити інвестиційну активність, адже сама суть функціонування індустріальних парків полягає в стимулюванні інвестицій, перш за все – у виробництві високотехнологічної продукції, а також у залученні іноземних інвесторів. Завдяки застосуванню індустріальних парків держава отримує легітимну, з точки зору правил СОТ, можливість частково «субсидувати» інвестиційну діяльність, що робить такий інвестиційний клімат украї привабливим для іноземних інвесторів. Щоб там не казали ринкові фундаменталісти, але навіть уряди розвинутих країн приховано субсидують інвестиційну діяльність, і в останні роки така підтримка відчутно зросла. Крім того, створення таких парків дасть змогу розділити в межах населених пунктів житлові та виробничі території, що, звичайно, покращує якість життя. Очевидно, що більш екологічно й естетично робити житлові масиви вільними від індустріального виробництва, а останнє компактно сконцентрувати в окремих зонах, як правило, за межами міста.

Індустріальні парки не лише в розвинутих, але й у країнах, що розвиваються, стають невід'ємною частиною економічної системи. Україна, яка відчуває гострий дефіцит інвестиційних ресурсів і має деформовану структуру промисловості, мала б досить активно підключитися до цієї справи, проте наразі в суспільстві і у владі немає консенсусу навіть стосовно доцільності існування таких парків. Це, швидше за все, обумовлено тим, що навіть у авторів ідеї їх створення відсутнє системне бачення проблеми, що, власне, продемонстрував Закон № 8396 «Про індустріальні парки».

Система залучення інвесторів до діяльності індустріальних парків є досить складною. Розробники Закону «Про індустріальні парки» та доповнень до Митного кодексу щодо їх функціонування випромінювали необґрунтований оптимізм стосовно того, що компанії самі почнуть масово приходити в індустріальні парки. Насправді це не так. Пошуком інвесторів спільно займаються керуючі компанії, муніципалітети та регіональна влада. Крім того, держава часто створює окремі органи центральної влади, метою яких є пошук інвесторів за кордоном.

О. Молдован, завідувач сектора грошово-фінансової стратегії Національного інституту стратегічних досліджень: «Загалом ідея щодо індустріальних парків є досить перспективною та економічно вигідною як для підприємств, так і для держави. Але, на жаль, законопроект містить лише привабливу ідею, проте механізми її реалізації досить сумнівні. До цього питання необхідно підійти дуже відповідально, фахово й обережно».

Так, ст. 36 Закону України «Про індустріальні парки» передбачає державну підтримку учасників індустріальних парків: до пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту не залучаються учасники індустріальних парків у разі будівництва об'єктів у межах індустріальних парків. Це визначення дивує, бо це і так зрозуміло. Адже інфраструктуру населених пунктів мають розвивати органи місцевого самоврядування, облгази, обленерго, теплокомуненерго то водоканали, тобто ті, кому ця інфраструктура належить, а не учасники індустріальних парків. Інша річ, як держава забезпечуватиме будівництво інфраструктури індустріальних парків, створених на землях державної власності. І чи зможе вона робити це взагалі – лишається питанням.

Однак голова Держагентства з інвестицій та управління національними проектами України В. Каськів вважає, що прийнятий Закон України «Про індустріальні парки» та зміни у Митному кодексі щодо індустріальних парків дасть змогу Україні в наступні три роки отримати щонайменше 8 млрд дол. інвестицій і створити не менше 300 тис. нових робочих місць.

«Висловлювання В. Каськіва хоча і спираються на прогностичні розрахунки експертів з урахуванням потенційних можливостей індустріальних парків, однак такі короткі терміни викликають певні сумніви з огляду на реальні результати функціонування в Україні спеціальних економічних зон, територій пріоритетного розвитку та технологічних парків», – каже старший науковий співробітник

регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України в Ужгороді О. Єгорова.

Безумовно, сильною стороною Закону є демократичні, прозорі, конкурентні засади створення і функціонування індустріальних парків, а також гарантії держпідтримки таких ініціатив і стимулювання інвесторів. Проте суперечливими є положення щодо зобов'язання ініціаторів створення індустріальних парків залучати до роботи переважно громадян України (такий підхід, зокрема, суперечить положенням Конституції України, а також міжнародним зобов'язанням України за договорами СОТ у частині національного режиму щодо внутрішнього регулювання). Чимало дискусій викликає здійснення капіталовкладень у виробничу інфраструктуру парків з місцевого та державного бюджетів, беручи до уваги попередній досвід розбудови інфраструктури спеціальних економічних зон без передбаченого держфінансування.

У країнах Центрально-Східної Європи (Словаччина, Польща, Угорщина) система є більш ефективною через відсутність чіткої адміністративної вертикалі, що притаманно, наприклад, Російській Федерації. Оскільки ініціатором виступає муніципалітет, то статутному фонду керуючої компанії муніципалітету належить контрольний або найбільший міноритарний пакет акцій. Центральний уряд може викупити частину акцій для підтримки розвитку проекту, якщо вважатиме його ефективним.

Подолання негативних наслідків світової фінансової кризи для економіки України значною мірою залежатиме від того, як у державі буде визначено організаційно-правові механізми залучення національних та іноземних інвестицій у сфері використання земель для розвитку базових галузей промисловості. Адже за сучасних економічних умов України найбільш привабливим чинником для інвесторів, особливо іноземних, є земельні ділянки, на яких розташовано об'єкти тих чи інших галузей промисловості, а також вільні від забудови земельні ділянки несільськогосподарського призначення, які можуть бути використані для будівництва нових промислових об'єктів, створення промислових зон, організації та розвитку індустріальних парків. Іншим, не менш важливим критерієм для національних та іноземних інвесторів є наявність стабільної, ефективної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала прозорість, демократичність, законність, простоту, швидкість доступу відповідних суб'єктів до набуття прав на земельні ділянки для промислових потреб.

Однак за ринкових умов створення індустріальних парків в Україні позначиться на організаційній структурі земельних відносин, оскільки не завжди інвестори виявлятимуть бажання придбати в оренду чи у власність всю земельну ділянку для промислового парку площею 700 га, якщо їхні інтереси може бути задоволено лише за рахунок невеликих земельних ділянок, що придбані ними у власність чи використовуються на правах довгострокової оренди. За таких обставин суб'єктом здійснення прав на всю територію індустріального парку на землях державної чи комунальної власності може бути юридична особа, яка зобов'язується перед органами державної влади чи місцевого самоврядування здійснювати інженерно-інфраструктурні поліпшення такої ділянки, підготувати її для інвесторів і провадити девелоперську діяльність із залучення інвестицій в освоєння окремих земельних ділянок на території майбутнього індустріального парку.

Про індустріальні (промислові) парки в Україні говорять тим частіше, чим у глибшу економічну прірву держава скочується. На такі проекти покладають великі надії, бо в їх межах можна залучити до задіяного регіону потужні підприємства, передові технології, що сприятиме створенню нових робочих місць та значному збільшенню надходжень до бюджету.

Уже десятки років індустріальні парки цивілізовано і продумано функціонують в інших країнах світу, де створюють готові промислові площадки для будівництва цехів та інших приміщень, які потім тільки підключаються до існуючої інфраструктури. Так що ж нам сьогодні заважає просто помірковано скопіювати досвід економічно розвинутих країн? Можливо, ми просто не бажаємо цього робити з певних причин?...

Л. Присяжна, наук. співроб. НЮБ НБУВ

Фонди банківського управління

Кошти та інші активи, які наші громадяни передають у довірче управління уповноваженого банку, утворюють фонди банківського управління (ФБУ), законодавчо врегулювати функціонування яких пропонується законопроектом № 9093 «Про фонди банківського управління» (автори народний депутат від Партії

регіонів В. Хомутинник і народний депутат від НУ – НС В. Поляченко). Документом визначаються правові та економічні основи функціонування фондів банківського управління, участі громадян у таких фондах і надання банками, які здійснюють управління цими фондами, послуг з довірчого управління коштами громадян. Також передбачається врегулювати питання створення і функціонування фондів банківського управління та надання банками – управителями ФБУ послуг з довірчого управління коштами громадян.

Під час обговорення законопроекту у Верховній Раді В. Хомутинник зауважив, що «насамперед законопроект дає можливість спрямовувати кошти, які залучаються банками – управителями ФБУ, у реальний сектор економіки – житлове будівництво, що дає змогу розвиватися і суміжним галузям економіки, а також унормовує діяльність потужного інституційного інвестора, що надає додаткові можливості для зростання ліквідності фондового ринку». Крім того, громадяни зможуть брати участь у нових програмах інвестування коштів, а банки отримають довгострокові фінансові ресурси, що зрештою позитивно позначиться на ліквідності таких банків.

Згідно із проектом, ФБУ можуть бути дитячими, житловими, пенсійними та інвестиційними.

Дитячий ФБУ створюється з метою здійснення цільових виплат вигодонабувачам дитячого ФБУ та/або вигодонабувачам корпоративного рахунку дитячого ФБУ з рахунків відповідних вигодонабувачів дитячого ФБУ (корпоративних рахунків дитячого ФБУ) на оплату навчання таких вигодонабувачів та/або для участі в житлових програмах банку – управителя ФБУ за рахунок коштів таких вигодонабувачів дитячого ФБУ (вигодонабувачів корпоративних рахунків дитячого ФБУ).

Житловий ФБУ створюється з метою здійснення цільових виплат вигодонабувачам житлового ФБУ та/або вигодонабувачам корпоративного рахунку житлового ФБУ з рахунків відповідних вигодонабувачів житлового ФБУ (корпоративних рахунків житлового ФБУ) для участі у житлових програмах банку – управителя ФБУ за рахунок коштів таких вигодонабувачів житлового ФБУ (вигодонабувачів корпоративних рахунків житлового ФБУ).

Пенсійний ФБУ створюється з метою здійснення пенсійних виплат вигодонабувачам пенсійного ФБУ та/або вигодонабува-

чам корпоративного рахунку пенсійного ФБУ з рахунків відповідних вигодонабувачів пенсійного ФБУ (корпоративних рахунків пенсійного ФБУ) і за рахунок коштів таких вигодонабувачів пенсійного ФБУ (вигодонабувачів корпоративних рахунків пенсійного ФБУ).

Інвестиційний ФБУ створюється з метою здійснення інвестиційних виплат вигодонабувачам інвестиційного ФБУ з рахунків відповідних вигодонабувачів інвестиційних ФБУ за рахунок коштів таких вигодонабувачів інвестиційних ФБУ.

Житловий ФБУ

Будівельна галузь – найбільш витратна, і в Україні не користується великим інвестиційним попитом з боку іноземних структур. У свою чергу, гостра проблема отримання іпотечного кредиту та сплати першого внеску громадянами на рівні 20–40 % від вартості житла фактично позбавила 30–40 % населення України можливості поліпшити житлові умови, а також отримати кредит. Тому створення в рамках діяльності фондів банківського управління житлового ФБУ, як способу накопичення коштів його учасниками для будівництва (інвестування) житла, дасть змогу розширити й завантажити будівельну галузь і одночасно придбати житло або інвестувати будівництво житла учасниками ФБУ.

На сьогодні альтернативою житловим ФБУ є фонди фінансування будівництва (ФФБ) і фонди операцій з нерухомістю (ФОН). Основною відмінністю зазначених інструментів від пропонованого житлового ФБУ є те, що учасник ФФБ або ФОН інвестує заздалегідь кошти в будівництво певного об'єкта (квартири, котеджу тощо) за допомогою участі у ФФБ або купівлі сертифікатів ФОН (як у ФФБ так і у ФОН можлива розстрочка платежу). У випадку з житловим ФБУ його учасник інвестує кошти в фонд (разово або періодично), при цьому вартість паю учасника ФБУ з часом зростає як, наприклад, депозитний вклад з капіталізацією відсотків. Потім пай використовується для участі в житлових програмах банку-управителя.

Дитячий ФБУ

Дитячі ФБУ діють за принципом інвестиційних фондів, які залучають кошти і вкладають їх у прибуткові й надійні фінансові інструменти.

Показовим прикладом дитячого ФБУ є програма дитячих вкладів АКБ «Аркада».

Дитячий фонд банківського управління (ДФБУ) створено після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Закону України “Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі ХК “Київміськбуд”» від 26.03.2002 р. Довірче управління коштами ДФБУ здійснює АКБ «Аркада» – уповноважений банк ХК «Київміськбуд».

Істотним стимулом для відкриття дитячих рахунків є податкові пільги, передбачені Законом України «Про внесення змін до Закону України “Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі ХК “Київміськбуд”» від 26.03.2002 р. і Законом «Про податок з прибутків фізичних осіб» від 22.05.2003 р. Відповідно до цих законів кошти, внесені фізичними особами на рахунки учасників ДФБУ, не належать до сукупного оподатковуваного прибутку. На ці кошти не нараховуються збори на обов’язкове пенсійне й обов’язкове соціальне страхування.

Юридичні особи також отримують податкові пільги. Вносячи кошти на рахунки в ДФБУ, вони отримують право відносити їх на свої валові витрати. Щоправда, існує обмеження – кошти, внесені на рахунки учасників ФБУ, входять до складу валових витрат підприємства в розмірі, що не перевищує 10 % суми валового прибутку за звітний період.

Кошти, які надходять на рахунки фондів, обліковуються окремо від результатів фінансово-господарської діяльності банку. За рахунками ДФБУ ведеться окремий баланс. Банк «Аркада» не може використати кошти фонду для виконання своїх зобов’язань перед третіми особами. У разі виникнення труднощів у банку кошти цього фонду будуть передані в інший уповноважений банк.

Крім того, кошти, які вносяться на рахунки учасників дитячого ФБУ, мають цільове призначення – вони спрямовуються на придбання іпотечних цінних паперів, випущених емітентом з метою придбання права вимоги за кредитами, гарантованими нерухомістю, збудованою холдинговою компанією «Київміськбуд». Таким чином, іпотечні цінні папери гарантовані кредитами, які банк «Аркада» видає під заставу нерухомості. Вартість об’єкта нерухомості, який перебуває в заставі у банку, набагато вища за вартість кредитного зобов’язання.

Із залучених коштів банк «Аркада» формує інвестиційний портфель, який дає змогу отримувати високий рівень прибутку за міні-

---

мального ризику. Середня прибутковість за рахунками в ДФБУ за час існування програми становить 15,8 % річних.

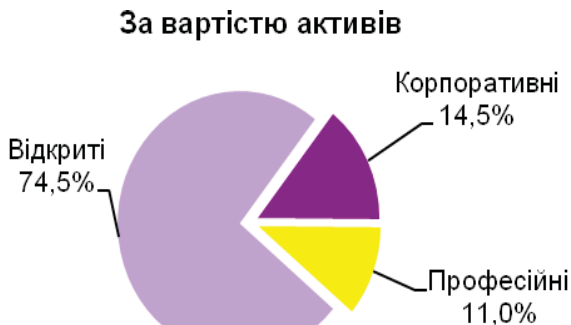
Пенсійний ФБУ

Фонди, засновані банками, як правило, організовувалися у 2005–2006 рр. Але «банківськими» їх можна назвати лише умовно. Не зважаючи на те, що банки можуть виступати засновниками НПФ, вони не є частиною структури такого банку і функціонують відповідно до вимог чинного законодавства про недержавне пенсійне забезпечення. Тобто банк є тільки засновником і контролює раду фонду, а управлінням його коштів займається не пов'язана з банком компанія з управління активами (КУА). Адмініструє його (веде персоніфікований облік учасників) не пов'язана з банком компанія-адміністратор, а кошти недержавного пенсійного фонду зберігаються в іншому банку-зберігачі.

За оцінками Національної асоціації недержавних пенсійних фондів України та адміністраторів недержавних пенсійних фондів (НАПФА), приблизно 10 банків є засновниками недержавних пенсійних фондів (НПФ). Серед них корпоративний фонд НБУ, недержавні пенсійні фонди ОТР Банку, «Брокбізнесбанку». Ще шість-вісім фондів входять у фінансові групи найбільших банків, таких як «Приват», «Цитадель» та ін. Не завжди фонди однозвучні з назвою банків (так, НПФ банку «Київ» називається ВНПФ «Спільний капітал», а недержавний пенсійний фонд «Універсальний» входить до фінансової групи банку «Цитадель»). Перевагою банківських недержавних пенсійних фондів є наявність власних філіальних мереж, які вони можуть використовувати для просування послуг їхніх фондів.

В Україні розрізняють відкриті, корпоративні та професійні види НПФ. Статистика НПФ в КУА у III кварталі 2012 р. представлена на рисунку.

Структура активів НПФ в управлінні ¹

Рисунок

Як бачимо, більшість НПФ, заснованих банками, є відкритими і доступні для третіх осіб (громадян і роботодавців), на відміну від корпоративних і професійних. Згідно з даними НАПФА, у середньому річний внесок на користь учасника відкритого недержавного пенсійного фонду не перевищує 500 грн, а в корпоративному – 1 тис. грн.

В останні роки частина банків змінила своїх власників на іноземних. Це вплинуло на перспективи подальшого розвитку недержавних пенсійних фондів, заснованих ними. Адже якщо політика материнської іноземної компанії не передбачає добровільного пенсійного забезпечення спів-

---

¹ Статистика ринку управління активами НПФ станом на 30.09.2012 р. – Режим доступу: (http://www.uaib.com.ua/analituaib/analit_npf/174259.html).

робітників банку через НПФ, то малоімовірно, що в дочірньому українському банку займуть іншу позицію (наприклад «Райффайзен Банк Аваль», «ВАБанк»).

За словами президента інвестиційної групи «УНІВЕР» Т. Козака, «для обслуговування будь-якого фонду потрібні ресурси, зокрема матеріальні, а доходу від фонду, активи якого становлять 1–2 млн грн, чекати не доводиться. Для того щоб фонд був не збитковим, його активи повинні становити принаймні 50 млн грн. На жаль, сьогодні подібні фонди можна перелічити на пальцях».

Для комерційних банків їхні дочірні НПФ були продовженням «лінійки» фінансових послуг для клієнтів (насамперед роздрібних – фізосіб і малих і середніх підприємств, які фінансово не могли собі дозволити стати засновниками власного НПФ). Пенсійне забезпечення працівників самого банку розглядали як стартову позицію надалі мінімально гарантованого припливу внесків до нього. Проте саме клієнтська база, на яку були розраховані такі фонди, виявилася найменш платоспроможною і найбільш вразливою в несприятливих економічних умовах. Такі недержавні пенсійні фонди особливого успіху не мали і були ліквідовані (особливо у разі зміни власників банку, які проводили реструктуризацію його бізнесу). Решта НПФ, створених банками, здебільшого «заморожені» до кращих часів.

На думку фахівців, багато банків хотіли б відмовитися від недержавних пенсійних фондів як від неприбуткового напрямку, однак не всі можуть собі це дозволити, ризикуючи завдати шкоди власному бренду. Крім того, ніхто не хоче втрачати податкові пільги (законодавство дасть змогу підприємству включити відрахування до недержавних пенсійних фондів до валових витрат, зменшивши так суму сплачуваного податку на прибуток).

До початку другої хвилі кризи майже 90 % пенсійних внесків до НПФ нашої країни сплачували компанії на користь своїх працівників, проте наразі багато підприємств реального сектора призупинили їх виплату, у результаті чого питома вага в загальній кількості внесків зросла тільки у найбільшого роботодавця фінансового сектора – НБУ, педантичного в регулярній оплаті внесків.

На 30 вересня 2011 р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 97 недержавних пенсійних фондів. Уже у 2012 р. згідно з даними Національної комісії у сфері регулювання ринків кількість недержавних пенсійних фондів скоротилася до 94 з 96.

Тим часом професійні учасники фондового ринку та інвестори у відкритому листі Української асоціації інвестиційного бізнесу (УАІБ) до Президента, Прем'єр-міністра, Голови ВР, голови НКЦПФР, голови Національного банку звертають увагу на те, що прийняття проекту закону «Про фонди банківського управління» значно підвищить ризики банківського сектора, створить системну загрозу розвитку пенсійної системи, зведе нанівець запровадження пенсійної реформи України, спровокує соціально-економічну дестабілізацію та політичну напруженість у країні.

УАІБ наголошує, що асоціація направила зауваження до цього законопроекту ще в жовтні 2011 р., але ні пропозиції УАІБ, ні правки Головного науково-експертного управління ВР не були враховані. (До проекту під час підготовки до другого читання надійшла 221 поправка, з яких 141 – врахована в цілому, у тому числі враховано 14 поправок НБУ, 49 поправок враховані по суті, редакційно та частково, 31 поправка відхилена).

Проект дискримінаційний щодо учасників фондового ринку: діяльність банків, згідно з проектом, не вважається професійною діяльністю на фондовому ринку (тобто не вимагає відповідних ліцензій), зазначають в асоціації. «Створення ж фонду не підлягає ні узгодженням, ні реєстрації в держорганах. Фактична відсутність контролю над діяльністю фондів з боку держави фактично робить їх діяльність безконтрольною», – ідеться в листі.

Крім того, норма законопроекту «Про фонди банківського управління», що передбачає, зокрема, створення пенсійних фондів банківського управління, у яких банк одночасно виконуватиме функції адміністратора, зберігача й управлятиме активами суперечить закладеним у Законі України «Про недержавне пенсійне забезпечення» засадам поділу функцій з обслуговування НПФ, покликаною забезпечувати взаємний контроль обслуговуючих компаній і, відповідно, зниження ризиків учасників.

Насторожують УАІБ вимоги для вкладників до диверсифікації їхніх активів. Так, наприклад, у державні ЦП можна інвестувати до 10 % коштів пенсійного та дитячого фондів, а в іпотечні сертифікати, корпоративні та іпотечні облигації українських емітентів – до 90 %, зазначають в асоціації.

В Асоціації «Фондове партнерство» (АФП) також наголошують на неприйнятності ряду норм і положень законопроекту.

Зокрема, рада АФП звертає увагу, що залучення коштів громадян здійснюється у ФБУ, які створюються за рішенням виконавчого

органу банку та не є юридичними особами, а управління активами ФБУ не потребує отримання ліцензії. У свою чергу, правила управління активами ФБУ, обмеження за видами операцій, методика оцінки вартості активів ФБУ, система гарантування повернення коштів та інші умови встановлюються самими банками в їх внутрішніх документах, які не потребують будь-якого погодження та/або реєстрації в органах державної влади.

Невиправдано залишені поза межами законодавчого регулювання питання захисту вкладених коштів, державних гарантій, контролю за діяльністю ФБУ та відповідальності зазначених фондів і їх посадових осіб. Рада АФП зауважує, що норми законопроекту щодо контролю та нагляду за такою діяльністю банків з боку НБУ та НКЦПФР є виключно декларативними.

Однак фахівці фондового ринку прогнозують активізацію діяльності НПД залежно від перспектив запровадження другого рівня пенсійної системи та формування умов для майбутнього їх включення до складу фондів, допущених до прийняття обов'язкових внесків. Наголошуючи на тому, що в розвинутих країнах саме пенсійні фонди, що управляють багатомільярдними накопиченнями громадян, є одним з ключових гравців фінансових ринків, у найближчі роки в недержавних пенсійних фондів України є всі шанси почати виходити з тіні банків у питанні довіри учасників і вкладників та обсягів активів в управлінні, вважають експерти (*За матеріалами інтернет-ресурсів : <http://kodeksy.com.ua>, <http://bti-kiev.com.ua>, <http://www.ukurier.gov.ua>, <http://real-economy.com.ua>, www.arkada.ua*).

М. Грет, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Проблеми оподаткування ІТ-сфери в Україні

Український ІТ-сектор розвивається досить стрімко, але для підтримки високих темпів та ефективності функціонування цього ринку ключовим моментом є інвестування галузі та залучення інших стимулюючих механізмів. Законодавче запровадження податкових інструментів для підтримки вітчизняної індустрії інформаційних технологій і програмної продукції активно обговорюється ще з минулого року, коли було представлено законопроект із пропозиціями щодо зниження податкового навантаження на ІТ-сферу «Про внесення змін

до Податкового кодексу України щодо спеціального режиму оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції» (реєстр. № 9744 від 23.01.2012 р.).

Проте документ було розкритиковано, зокрема Європейською бізнес асоціацією (ЄБА), не дивлячись на те, що парламентарі схвалили законопроект. «За відсутності основних податкових преференцій і чіткого адміністрування спеціального податкового режиму ІТ-сектора економічна вигода та ефективність ухваленого законопроекту, на жаль, будуть нівельовані», – вважають в асоціації.

Отже, звернемося до ключових моментів обговорюваного документа. У цьому проекті закону передбачено в першу чергу спеціальний режим оподаткування, що може бути обраний суб'єктами індустрії програмної продукції, до яких належить суб'єкт господарювання – резидент, який протягом попередніх чотирьох послідовних календарних кварталів сукупно одночасно відповідає таким критеріям: питома вага доходів від здійснення перелічених вище видів економічної діяльності становить не менше 70 % доходів від усіх видів економічної діяльності з реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг, середньооблікова кількість працівників перевищує 10 осіб, первісна вартість основних засобів та/або нематеріальних активів перевищує 50 розмірів мінімальної заробітної плати, загальна сума розбіжностей між податковим кредитом з податку на додану вартість, сформованим платником податку за придбаними товарами/послугами та податковими зобов'язаннями його контрагентів, у частині постачання таких товарів/послуг, за даними податкових накладних, не перевищує 1000 розмірів мінімальної заробітної плати, судом не прийнято щодо нього постанови про визнання боржника банкрутом відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

У зазначеному вище спеціальному режимі оподаткування, який почав встановлюватися з 1 січня 2013 р. відповідно до положень Закону, передбачається нарахування суб'єктом податку на прибуток за ставкою у 16 %.

Також пропонується і запровадження пільгової ставки у 5 % для оподаткування доходів фізичних осіб – працівників суб'єкта спеціального режиму оподаткування індустрії програмної продукції, у тому числі його філій, відділень, інших відокремлених підрозділів. У такому разі передбачена розрахункова формула для примусового встановлення мінімального розміру ставки податку згаданих

доходів у випадку, якщо сума цього податку є меншою суми податку, обчислена шляхом множення двократного розміру мінімальної заробітної плати на загальну ставку податку на доходи фізичних осіб у 15 %. Ще варто додати, що проект передбачає звільнити від оподаткування податку на додану вартість операції з постачання товарів, робіт і послуг суб'єктами індустрії програмної продукції, які будуть застосовувати згаданий вище спеціальний режим оподаткування.

Також у положеннях законопроекту передбачається створення механізму застосування спеціального режиму оподаткування новоутвореними суб'єктами індустрії програмної продукції, процедура отримання свідоцтва про реєстрацію як суб'єкта спеціального режиму оподаткування, зокрема, у частині можливості подання висновку центрального органу виконавчої влади з питань науки, інновацій та інформатизації України щодо відповідності видів економічної діяльності суб'єкта індустрії програмної продукції переліченим вище видам економічної діяльності, а також інші можливості підтвердження права суб'єкта індустрії програмної продукції на використання спеціального режиму оподаткування, включаючи право органу державної податкової служби на проведення документальної позапланової виїзної перевірки платника для визначення достовірності поданих платником документів тощо.

Окремо в законопроекті визначаються підстави для відмови в отриманні права користуватись спеціальним режимом оподаткування та дії суб'єкта у випадку, коли він не відповідає встановленим критеріям, і також механізми припинення використання спеціального режиму.

Слід також зазначити, що проект змінює процедури оскарження платником податків рішень органу державної податкової служби у частині зупинення виконання платником податків фактично будь-якого рішення контролюючого органу, що оскаржується, на відміну від встановленого чинною редакцією зупинення виконання платником податків лише грошових зобов'язань, визначених у податковому повідомленні-рішенні (рішенні).

Не можна не згадати про шлях затвердження документа від подання законопроекту в січні минулого року народними депутатами Верховної Ради України Є. Царьковим, В. Януковичем, К. Самойлик, С. Давимуком, О. Царьовим, К. Ващук, П. Цибенком, С. Гриневецьким, В. В'язівським, С. Аржевітіним до зауважень Головного юридичного управління, висновків Головного

науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України та пропозицій Президента України, що врешті і закінчилося прийняттям 262-ма депутатськими голосами та введенням в дію цього законопроекту.

Очевидно, що законопроект має як своїх прибічників, так і противників.

Проти істотного зниження ставок оподаткування для ІТ-галузі, передбачених поправками до редакції законопроекту до другого читання, висловлювався член профільного комітету С. Аржевітін. «Я поділяю думку уряду, тому що до першого читання у нас закон був прописаний так, що ми хочемо стимулювати галузь, але коли ми прийшли до другого читання, то виявилось, що ми стимулюємо всіх», – сказав він.

Варто також зазначити, що заступник голови КМДА Р. Крамаренко вважає, що головними умовами для ефективної роботи сфери інформаційних технологій та інновацій є правильна податкова система, якісний людський ресурс і стабільний ланцюг фінансування.

«Ми знаємо, що влітку ухвалили закон для сприяння роботі ІТ, це крок уперед, але ще не створено тих умов, які б покращити умови для аййтишників. Треба рухатися далі. Це не створення виробництва чи додаткових пільг на ввезення – це створення інтелектуальної власності, це не складно. Щодо фахівців: в Україні приблизно 200 тис. ІТ-фахівців, щороку по 15 тис. випускається з ВНЗ. Але необхідно, щоб, отримавши вищу освіту, вони мали можливість і знання як продати і розробити вартий уваги продукт», – сказав Р. Крамаренко.

Зазначимо, що 18 грудня 2012 р. в Києві Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України звернулося до Державної податкової служби з пропозицією про укладання спільної угоди, яка включає в себе інформаційне співробітництво. Головною метою якого є ввести постійний моніторинг впливу пільгового оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції як на розвиток цієї галузі, так і на економіку в цілому.

Отже, хотілося б зауважити, що позитивний сценарій розвитку подій дав би змогу швидко розвиватися ІТ-технологіями у нашій країні, що, у свою чергу, сприятиме при вдалій кон'юнктурі тому, щоб, зробити цю галузь однією з провідних в економіці країні. Такою, яка активно матиме стабільний прибуток і забезпечить збільшення робочих місць.

Негативним сценарієм, у першу чергу, буде те, що на початковому етапі функціонування цього Закону пільги, які будуть надані для розвитку галузі, можуть частково зменшити надходження в бюджет. Варто також зазначити, що ряд установ не погоджується із різними видами процедур, зокрема з процедурою підтвердження відповідності видів економічної діяльності суб'єкта індустрії програмної продукції відповідним видам економічної діяльності, з висновком центрального органу виконавчої влади з питань науки, інновацій та інформатизації України. Та й безпосереднє затягування змін в цій галузі не даватиме можливості нам рухатися вперед у бік розвитку провідних країн світу.

О. Пестрецова, мд. науч. сотр. НЮБ НБУВ

Законопроект о двойном гражданстве

В Верховной Раде зарегистрирован законопроект, который легализует двойное гражданство. Законопроект представил внефракционный народный депутат Л. Миримский.

На сайте Верховной Рады Украины обнародован полный текст законопроекта «О внесении изменений в закон Украины “О гражданстве Украины”» (о двойном гражданстве). В соответствии с документом, в случае его вступления в силу получение гражданином Украины гражданства иностранного государства не повлечет автоматического прекращения гражданства Украины.

В пояснительной записке к проекту депутат мотивирует необходимость его принятия растущей глобализацией экономики и утверждает, что оформление второго гражданства будет «отличной инвестицией в свое будущее».

Согласно документа, предусматривается, что при приобретении любым гражданином Украины, достигшим 18-летнего возраста, гражданства иностранного государства уже не нужно отказываться от гражданства Украины. Нужно лишь предоставить документы, подтверждающие наличие гражданства иностранного государства в центральный орган исполнительной власти по вопросам гражданства (Министерство внутренних дел Украины), который поставит в паспорте Украины отметку о наличии у гражданина Украины гражданства иностранного государства.

Иностранцы (кроме преступников и осужденных) имеют право, по собственному желанию, не отказываясь от гражданства своего государства, ходатайствовать о принятии их в гражданство Украины. Для этого они обращаются в центральный орган исполнительной власти по вопросам гражданства (Министерство внутренних дел Украины) с соответствующими документами. При выдаче паспорта гражданина Украины в нем ставится отметка о принадлежности владельца к гражданству иностранного государства.

«Возможностями получения гражданства в других странах интересуются многие люди. Причины для этого могут быть самые разные – стремление повысить уровень жизни для себя и своей семьи, желание дать хорошее образование детям. Кроме того, гражданство другого государства может стать более надежной гарантией сохранения инвестиционной и банковской тайны. Но, возможно, еще важнее, просто хотят подтвердить свою связь со страной, которая является, скажем, духовной родиной, как например Россия – для многих крымчан», – говорит Л. Миримский.

По его мнению, данный законопроект действует в рамках Конституции Украины и не меняет понятие «единого гражданства», которое сегодня функционирует в Украине согласно Закону Украины «О гражданстве Украины». Документ оставляет принцип единого гражданства в Украине, не меняя его формулировку: «Единое гражданство – гражданство Государства Украина, которое исключает возможность существования гражданства административно-территориальных единиц Украины». Таким образом, законопроект не вводит новое понятие, а значит, как и ранее: единое – это не единственное, которое исключает существование другого, единое – это которое не допускает гражданства административно-территориальной единицы Украины (например гражданство Закарпатской области). Если гражданин Украины приобрел гражданство (подданство) другого государства или государств, то в правовых отношениях с Украиной он признается лишь гражданином Украины. Если иностранец приобрел гражданство Украины, то в правовых отношениях с Украиной он признается лишь гражданином Украины.

Л. Миримский не скрывает, что цель его законодательной инициативы – стремление сохранить за многими миллионами трудовых мигрантов право на украинское гражданство. На своей страничке в одной из социальных сетей он утверждает: «Не секрет, что огромное количество наших граждан вынуждены работать за грани-

цей. «Заробитчане» стремятся получить паспорт страны фактического проживания – Германии, Италии или той же России. Почему они при этом должны отказываться от своей родины? Не говоря уже про чисто имущественные проблемы. Ведь у людей здесь остаются квартиры, участки, и, чтобы не создавать себе проблем, совсем не лишним было бы оставить украинский паспорт».

Эта проблема для Украины действительно актуальна. Около 7 млн граждан страны – примерно треть трудоспособного населения – выехали на заработки за границу, прежде всего в ЕС и Россию, а также в Америку и Канаду. И очень немногие из них намерены вернуться на родину. Здесь их по-прежнему ждет то, от чего они бежали – бедность, безработица и социальная незащищенность. Они всеми правдами и неправдами стремятся остаться навсегда за границей и увезти туда свои семьи. И эта тенденция только усиливается. По данным последнего опроса общественного мнения, который провел аналитический центр «София» в августе 2012 г., более 50 % молодых граждан Украины в возрасте до 29 лет хотят уехать за рубеж. Масштабы трудовой миграции из Украины абсолютно беспрецедентны в Европе.

На Украине де-факто на сегодняшний день проживают от 38 до 39 млн граждан. Для сравнения: население Украины накануне развала Советского Союза – 52 млн, то есть за 20 лет страна потеряла 30 % населения. И это притом, что в страну приехали от 1 до 2 млн – по разным оценкам – мигрантов из Азии и Африки.

«Двойное гражданство разрешено во многих других государствах. Считаю, что мой законопроект поддержат фракции коммунистов и Партии регионов. Пункт о двойном гражданстве был в их предвыборных программах», – заявил Л. Миримский.

В этом законопроекте, как утверждают многие эксперты, политики и депутаты, есть свои плюсы и минусы.

Многие коллеги Л. Миримского по парламенту его идею поддерживают. «Если это упростит жизнь нашим людям, даст больше возможностей путешествовать, зарабатывать и реализовывать себя, то почему бы и нет», – заявил первый зампреда фракции ПР М. Чечетов.

В партии «Свобода» готовят ответный документ. Там полагают, что человек должен автоматически терять украинское гражданство, если у него есть другое. «Вскоре представим наш проект на рассмотрение, – уверяет один из лидеров ВО «Свобода» А. Мохник. – Наша партия категорически

против двойного гражданства. Ведь те, у кого, например, паспорт Венгрии, присягают их королям на верность стране. Нельзя служить двум странам одновременно».

Юрист О. Кучерявый, комментируя появление законопроекта, отмечает, что безусловным плюсом является возможность без виз ездить в другую страну, а если эта страна в ЕС, то и свободно путешествовать по Шенгенской зоне. «Также удобно для ведения бизнеса за границей и социальной защиты. К примеру, можно на старости уехать в другую страну и получать там пособие. А вот в минусы я бы отнес то, что в армию могут призвать сразу в двух странах. Возможно, еще придется платить налоги на двух родинах. А в некоторых странах, как, например, в России, запрещают людям с двумя гражданствами занимать государственные должности», – заявил юрист.

Напомним, что двойное гражданство давно разрешено в России. Кроме того, это также возможно во Франции, Латвии, Израиле, Венгрии.

Между тем, директор Института стратегических исследований А. Ермолаев считает, что Украина пока не готова к двойному гражданству, поскольку, по его мнению, «двойное гражданство размывает права гражданина».

Введение этой процедуры, считают юристы, является непростым и с правовой точки зрения. «Для этого необходимо вносить изменения в Конституцию, предполагающие либо проведения всеукраинского референдума, или же наличие в Раде конституционного большинства в 300 голосов», – считает юрист А. Астапов.

Представители же парламентской фракции «Свобода», неоднократно выступавшие против введения двойного гражданства, убеждены, что оно может дестабилизировать Украину экономически.

«Двойное гражданство увеличит поток мигрантов и ослабит права украинцев. А мы пока не можем экономически защитить себя и предоставить рабочие места всем украинцам», – заявил член Комитета Верховной Рады по вопросам прав человека, национальных меньшинств и межнациональных отношений Б. Бенюк.

«Законопроект о двойном гражданстве в Украине является открыто пророссийским, антиукраинским и опасным для страны», – так считает внефракционный народный депутат О. Доний. По его мнению, в нынешних условиях и той демографической ситуации – это антиукраинский шаг. Он может привести к тому, что целые регионы будут у нас с гражданством другого государства, говорит депутат. Как показал опыт Абхазии и Южной Осетии, это была одна из предпосылок факти-

---

ческого отделения этих регионов от тела Грузии. Поэтому для условий Украины – это опасный законопроект.

По словам оппозиционера, автор законопроекта Л. Миримский преследует и лоббирует в Украине откровенно пророссийские интересы. «Этот человек из партии “Союз” откровенно пророссийский. Это фактически делается для педалирования пророссийской антитезы. И мы видим, что не только вопрос языка, но и вопрос двойного гражданства пророссийской ориентации может играть как на парламентских, так и на президентских выборах. Они сознательно педалирует эту тему для того, чтобы фактически все пророссийские регионы, все пророссийские силы голосовали на президентских выборах за В. Януковича», – убежден О. Доний.

Нардеп также рассчитывает, что двойное гражданство не примут в Верховной Раде. «Этот законопроект подтачивает устои украинского государства. Поэтому надеюсь, что его не примут», – отметил он.

Двойное гражданство является общемировой тенденцией, следовательно, Украине рано или поздно придётся ввести такой институт. Об этом сообщил директор украинского филиала «института стран СНГ В. Корнилов.

«Всё больше и больше стран прибегают к такой практике, это общемировая тенденция. При этом, заметьте, от этого отнюдь не страдает безопасность таких государств, хотя двумя-тремя паспортами обладают даже министры и премьер-министры», – уверен В. Корнилов.

Относительно украинской ситуации, то тут, по мнению политолога, существуют сложности в виде наличия конституционного запрета на двойное гражданство. «Скорее всего, в этом парламенте такой закон не будет поддержан, однако сам факт, что такой вопрос был поднят, не может не радовать, – продолжает эксперт. – Уверен, тема двойного гражданства будет использоваться на следующих избирательных кампаниях».

Стоит напомнить, что в середине прошлого года А. Клюев, выполняющий обязанности секретаря Совета национальной безопасности и обороны Украины, подчеркнул, что двойное гражданство не только противоречит Конституции страны, но и создает явную угрозу для ее национальной безопасности.

В принципе, дискуссия вокруг вопроса о двойном гражданстве в Украине продолжается уже много лет. Тем более после рассмотрения в первом чтении законопроекта, которым граждане Украины обязываются информировать власть о наличии паспортов нескольких государств.

Против двойного гражданства в Украине выступает и министр иностранных дел Л. Кожара. «Я думаю, что у Украины нет пути поощрения двойного и множественного гражданства, поскольку это создает проблемы, как для государства, так и для тех, у кого есть двойное гражданство», – сказал он.

По словам министра, закон Украины о гражданстве на 100 % отвечает требованиям Совета Европы и мировому законодательству. «Закон Украины исходит из принципа не признавать двойное гражданство», – подчеркнул Л. Кожара.

Подводя итог, хотелось бы отметить, что количество стран, где разрешено двойное гражданство, имеет тенденцию к увеличению. В настоящий момент подавляющее большинство развитых стран мира разрешают своим гражданам иметь паспорта иностранных государств. К ним относятся такие страны, как Бельгия, Франция, Греция, Латвия, Израиль, Венгрия, Румыния и др. Украина же, наряду с большинством стран Африки и Азии, все еще поддерживает запрет на двойное гражданство, несмотря на то, что в Украине немало людей имеющих гражданство еще одного государства. Исходя из сложившейся ситуации, становится очевидной необходимость более эффективного урегулирования данной проблемы, в то время как замалчивание этого вопроса, также как и необдуманные, стихийно принятые решения и действия властей тем более не приносят позитивного результата.

ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

**О. Єфімов, керуючий партнер, адвокат, аудитор,
канд. юридичних наук, доцент кафедри цивільного
та трудового права КНЕУ**

Щодо належності та допустимості доказів і законні презумпції

Замість вступу

Як теорія без практики є мертвою, так і те, що діється з практикою без теорії, життям назвати важко. Коли я ще був курсантом юридичного факультету військового інституту, нам один викладач-полковник казав: «Ми готуємо з вас юристів з «верхньою» освітою, а не реміс-

ників». А потім пояснював, що ремісник – це той, хто знає право, водночас як юрист з “верхньою” освітою – це той, хто його відчуває. Та й К. Станіславський вважав, що зрозуміти означає відчути. Без відчуття того, чим займаєшся, важко досягти результату й отримати задоволення одночасно.

Різниця між ремісником у праві та справжнім юристом-фахівцем полягає в тому, що ремісник впливає на наслідки негативних ситуацій (потенційних чи реальних) та усуває. Справжній юрист – це той, хто має справу з причинами таких наслідків. Це як лікар-ремісник та справжній лікар: перший усуває симптоми хвороби, а другий – усуває причину такої хвороби. Лікар-ремісник лікує хворий орган, а справжній лікар лікує людину в цілому.

Якщо ремісник-практик у сфері юриспруденції знає, що треба робити, у тій чи іншій ситуації, то справжній юрист знає не тільки те, що треба робити, а й чому треба вчиняти саме так, а не інакше.

Так вже склалося, що, працюючи викладачем права в університеті, першу лекцію витрачаю на те, щоб пояснити студентам значимість теоретичних знань і непотрібність практичних навичок, які не ґрунтуються на теорії, джерелом яких є лише досвід, власний чи чужий – не принципово. І це роблю я – юрист, який займається практикою більшу частину професійної діяльності. Урешті-решт вдається пояснити студентам, що їхня задача навчитися не професійних навичок, не «набити руку» на складанні процесуальних документів і не завчити напам'ять абзаци з підручників. Їхнє завдання полягає в тому, щоб навчитися втілювати теоретичні знання в практичні навички. Пояснити це вдається в тому числі й завдяки прикладам. Давайте це ж зробимо й з Вами.

Приклад 1. Належність і допустимість доказів.

Суто теоретична тема, на перший погляд, може мати досить істотні процесуальні наслідки. Три роки тому податківці, робота яких полягає в тому числі й у розробці способів стягнення штрафів, винайшли таку схему: вони знаходили чи отримували видаткову накладну на товар, придбаний у фізичної особи – платника єдиного податку і зіставляли цю видаткову накладну з книгою обліку доходів і витрат такого платника. Якщо вартість такого товару в день складання видаткової накладної не була відображена в книзі, то податківці складали акт, у якому, посилаючись на порушення

п. 2.6. Положення № 637², вказували на порушення у вигляді неоприбуткування виручки та застосовували до підприємця штрафну санкцію, передбачену Указом № 436³: у п'ятикратному розмірі неоприбуткованої виручки.

Логіка податківців була проста: якщо продав товар, то отримав виручку за нього. Виручка повинна бути відображена в книзі обліку доходів і витрат підприємця, що є на спрощеній системі оподаткування.

Якщо дохід не відображено у такій книзі, то це підтверджує факт неоприбуткування готівкової виручки. Податківці навіть доходили до того, що іноді самі купували комп'ютер чи побутову техніку, а потім із власною видатковою накладною приходили на перевірку.

Суд, як відомо, здійснює правосуддя, суттю якого є встановлення об'єктивної істини та застосування норм матеріального права.

Говорячи простіше, суд, розглядаючи спір, повинен розібратися в ситуації (чи дійсно товар був проданий, чи дійсно він був оплачений покупцем...), що і є встановленням об'єктивної істини, і вирішити спір залежно від того, що встановлено судом (якщо виручку було неоприбутковано, то рішення податкового органу відповідає закону, якщо ж виручку не було отримано, то таке рішення суд визнає незаконним), що і є застосуванням норм матеріального права.

Розбираючись у ситуації, тобто встановлюючи об'єктивну істину, суд визначає коло обставин, які ним повинні бути виявлені, встановлені та доведені відповідними доказами. Таке коло обставин, що стосуються спору, у теорії процесуального права має назву «предмет доказування» по справі. Усі інші обставини суд не приймає до уваги. Усі вказані обставини доводяться шляхом надання суду учасниками процесу доказів, якими є пояснення сторін, показання свідків, письмові докази тощо. Для того щоб доказ міг бути прийнятий судом, він повинен відповідати двом вимогам: доказ повинен бути належним і допустимим. Належністю доказу є об'єктивна можливість цього доказу підтверджувати обставину, факт, що має значення для вирішення справи та стосується її предмета.

---

² Постанова правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637 «Про затвердження положення про ведення касових операцій у національній валюті України».

³ Указом Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» від 12.06.1995 р. № 436/95.

Відповідно до ст. 70 КАСУ⁴ належними є докази, які містять інформацію щодо предмету доказування. Суд не бере до розгляду докази, які не стосуються предмету доказування. Якщо мислити образами, то слід уявити, що належним є той доказ, який належить до предмета доказування.

З точки зору належності видаткова накладна не може бути належним доказом, так як до предмета доказування належить обставина, факт отримання спрощенцем виручки. Видаткова ж накладна є доказом відпуску товару, а не доказом отримання виручки за нього.

Буває, що в магазині існує процес оплати товару, який полягає у тому, що покупець, обравши собі товар, отримує від консультанта накладну, з якою йде до каси, де її оплачує, отримує відбиток штампу «ОПЛАЧЕНО» на такій накладній і вже з таким документом повертається до консультанта та отримує товар. У такому разі накладна з таким відбитком буде вважатися доказом отримання оплати продавцем. Але ж це лише в тому разі, коли в магазині існує така схема відпуску товару і на накладній є штамп «ОПЛАЧЕНО».

В іншому випадку накладна не є належним доказом отримання виручки.

Допустимістю доказу є його правомірність, законна можливість містити в собі доказову інформацію, тобто його зовнішнє вираження, форма. При цьому, як відомо будь-якому фахівцю в галузі права, допустимість у широкому розумінні означає, що докази, одержані з порушенням закону, судом при вирішенні справи не беруться до уваги (ч. 3 ст. 70 КАСУ).

У вузькому розумінні допустимість доказів означає, що обставини, які за законом повинні бути підтверджені певними засобами доказування, певними доказами, не можуть підтверджуватися ніякими іншими засобами доказування, доказами, крім випадків, коли щодо таких обставин не виникає спору (ч. 4 ст. 70 КАСУ). Тобто якщо законом встановлено, що той чи інший факт повинен бути підтверджений лише таким доказом, іншим доказом його підтверджувати не можна. Згідно із п. 3.3 Положення № 637 приймання готівки в каси проводиться за прибутковими касовими ордерами, підписаними головним бухгалтером або особою, уповноваженою керівником підприємства. Отже, з точки зору допустимості доказом отримання готівкової виручки продавцем може бути касовий документ у формі

---

⁴ Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV.

прибуткового касового ордера або інший касовий документ, оформлення якого встановлено чинним законодавством.

Видаткова накладна в Положенні № 637 не зазначена як касовий документ, отже, не може вважатися допустимим доказом отримання виручки продавцем у вузькому розумінні допустимості.

Таким чином, з точки зору теорії доказування і доказів можна довести на практиці факт неотримання виручки продавцем, незважаючи на наявність видаткової накладної на товар, оскільки видаткова накладна не є стосовно факту отримання виручки ані належним, ані допустимим доказом. Звісно, це за умови, що суддя не є ремісником у сфері права або ж хоча б намагається ним не бути.

Приклад 2. Законні презумпції.

Зрозуміло, що словосполучення «законна презумпція» виглядає надто теоретичним на перший погляд. Але це не зменшує його значення в практичній діяльності. Зрозумівши суть цього поняття, деякі положення законів сприйматимуться не просто інакше, а діаметрально протилежно первісному враженню від їх прочитання.

Наприклад, відповідно до ст. 15 закону про ціни КМУ, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які встановили державні регульовані ціни на товари в розмірі, нижчому від економічно обґрунтованого розміру, зобов'язані відшкодувати суб'єктам господарювання різницю між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів. Таке встановлення державних регульованих цін без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів не допускається і може бути оскаржено в судовому порядку. На перший погляд таке право на оскарження підзаконного нормативного акта виглядає досить демократичним і лояльним стосовно суб'єктів господарювання: законодавець вказує, яким чином протистояти незаконній правотворчості.

Насправді ж факт існування в законі про ціни вказаної норми має діаметрально протилежний результат.

Як було вказано у прикладі 1, суд, який здійснює правосуддя, повинен встановити об'єктивну істину. Частиною цієї об'єктивної істини є предмет доказування. Іншу ж частину становлять ті обставини, які доказувати у суді не потрібно з тих чи інших причин, закріплених у законі як правові підстави звільнення від доказування. Наприклад, відповідно до ст. 72 КАСУ не потрібно доказувати в суді обставини, визнані судом загальновідомими, чи обставини, які визнаються сторонами, якщо проти цього вони не заперечують і в суду не виникає

сумніву щодо достовірності цих обставин та добровільності їх визнання. Наприклад, якщо податківці в акті перевірки вказали, що товар за нікчемним, на їхню думку, правочином був поставлений і оплачений, то доказувати такі обставини для доведення реальності операції потреби немає. Доказувати треба інші обставини, ті, які свідчать про реальність використання товару в господарській діяльності чи інші обставини, стосовно яких у податківців є сумніви. Або ж, наприклад, якщо позивач у податковому спорі є відомим виробником шоколаду під відомою торговою маркою і такий шоколад можна купити у будь-якому супермаркеті, то цей факт є загальновідомим і його доказувати у суді також не потрібно. Достатньо на нього лише послатися.

У теорії процесуального права до обставин, що не підлягають доказуванню, відносяться ще й так звані законні презумпції, тобто такі факти, існування яких презумується, вважається встановленим і безспірним до того моменту, поки інше не буде встановлено спеціальним способом, передбаченим законом. Прикладом такої законної презумпції є презумпція правомірності правочину. Відповідно до ст. 204 ЦКУ правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним.

У судовому процесі на практиці це теоретичне положення застосовується так. Якщо продавець пред'явив покупцеві позов про стягнення заборгованості за договором купівлі-продажу, а покупець вважає, що цей договір суперечить чинному законодавству, то простого посилання в суді на цей факт недостатньо. Покупець повинен недійсність такого договору доказати наданням іншого судового рішення, яким договір купівлі-продажу визнано недійсним.

Якщо ж такого рішення покупець суду не надасть, то суд вважатиме такий договір дійсним, посилаючись на презумпцію дійсності правочину.

Повернемося до Закону про ціни. У ньому законодавець вказує на право суб'єкта господарювання оскаржити в судовому порядку підзаконний акт, яким встановлено державні регульовані ціни без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів. Але ж таке право суб'єкт господарювання має і без спеціального зазначення у Законі про ціни, і дублювати його сенсу нібито й немає.

Так, відповідно до ст. 17 КАСУ юрисдикція адміністративних судів поширюється, у тому числі, і на публічно-правові спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо

оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії).

З іншого боку, відповідно до ст. 9 КАСУ суд застосовує нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України. У разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу, тобто підзаконний акт не застосовується судом, якщо він суперечить закону.

Отже, якби Закон про ціни не містив ст. 15 із правом суб'єкта господарювання оскаржити в судовому порядку підзаконний акт, яким встановлено державні регульовані ціни без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів, то таке право цей суб'єкт господарювання мав би й так, без спеціального зазначення в Законі про ціни. Більше того, такий суб'єкт господарювання міг посылатися на ту обставину, що такий підзаконний акт суперечить Закону про ціни і тому на підставі ст. 9 КАСУ не може бути застосований до нього.

А от існування ст. 15 Закону про ціни теоретично і фактично позбавляє такого суб'єкта господарювання права посылатися на ст. 9 КАСУ і встановлює єдиний шлях протистояння підзаконному акту, виданому з порушенням Закону про ціни: судовий. Тобто для того, щоб підтвердити в суді правомірність своїх дій щодо невиконання вимог підзаконного акта, яким установлено державні регульовані ціни без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів, суб'єкт господарювання повинен надати судові рішення, яким би такий підзаконний акт був скасований, чи визнаний протизаконним (недійсним).

За відсутності такого судового рішення законність підзаконного акта, яким установлено державні регульовані ціни без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів, презумується.

Іншими словами, надавши спеціальне право суб'єкту господарювання оскаржити в судовому порядку підзаконний акт, законодавець презумував законність такого підзаконного нормативного акта, і перетворив це право, надане суб'єкту господарювання законом, у його обов'язок, виконання якого є обов'язковою умовою захисту суб'єкта

господарювання від незаконного підзаконного акта. Тобто законодавець звільнив орган влади, який видав такий очевидно неправомірний нормативно-правовий акт від обов'язку доказування правомірності своїх дій, встановивши законну презумпцію, хоча на перший погляд ст. 15 Закону про ціни й виглядає як благо для підприємців.

Замість висновку.

Є й багато інших прикладів, коли та чи інша ситуація може бути вирішена лише тим, хто знає теорію права та вміє її застосовувати на практиці. Уміти застосовувати теорію права на практиці, як на мене, означає мислити творчо, відчувати при цьому право, його суть, його природу; означає на кожне завдання дивитися з точки зору пошуку та сприйняття всіх можливих шляхів її вирішення, не обмежуючись тими, що зафіксовані у власному досвіді; означає бачення правового завдання глибоко у його суті. Протилежністю такого відчуття права є застосування виключно практичного підходу, що ґрунтується на досвіді. Такий досвід також може привести до ефективного результату, але не обов'язково приведе. Застосування лише досвіду (власного чи чужого) і більше нічого іншого, крім досвіду, позбавляє творчості саму таку діяльність.

На згадку приходить висновок Айн Ренд, зроблений нею в романі «Атлант розправляє плечі»: «...усяка діяльність є діяльність творча, якщо її здійснює мислячий розум. І ніяка діяльність не може бути творчою, якщо нею займається дурень, який у байдужому заціпенінні повторює одні й ті ж дії, яким його навчили інші...».

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті «Ubr.ua»

Про автора: В. Семчук

Відповідь на питання: чому Україна є одним з лідерів за кількістю звернень до Європейського суду з прав людини – для багатьох досить риторична.

Перша і очевидна причина – це недовіра до національної судової системи громадян України, яка, в свою чергу, викликана деструктив-

---

* Збережено стиль і граматику оригіналу

ними процесами, що відбуваються в ній. Адже відомо, що найбільш поширеними причинами скарг українських громадян до ЄСПЛ є порушення саме їх права на справедливий судовий розгляд. І це досить прикра, регресивна ситуація, адже за останні десять років в Україні було зроблено чимало цивілізованих кроків: створені можливості для звернення до ЄСПЛ наших громадян, суди почали використовувати в своїх рішеннях, постановах правові висновки, викладені в рішеннях ЄСПЛ.

Друга причина – це набуття чималого досвіду звернень до ЄСПЛ українських юристів, збільшення їх обізнаності про можливості цього судового органу. Безумовно, це навіть позитивний процес збереження довіри до правових інституцій в цілому, хоч і європейських.

Однак існуюче ставлення до вітчизняних судів, це другорядне, порівняно з можливою тенденцією. Адже все більше українських громадян, вже навіть на стадії прийняття ними рішення про відстоювання своїх інтересів зазначають, що суд поза межами юрисдикції України єдина можливість справедливого розгляду.

Що стосується невиконання рішень ЄСПЛ, то як відомо і тут Україна займає лідерські позиції в анти рейтингу. Зі змінами національного законодавств, ситуація не покращується.

Збільшення кількості розчарованих в національних судах людей, невиконання Україною рішень ЄСПЛ закладає підґрунтя для зростання негативного відношення до української судової системи в цілому, підґрунтя, яке вкрай складно буде змінювати.

Тому маю надію, що загальними зусиллями, всіма можливими правовими шляхами, використовуючи достатній для змін високий професійний рівень суддів, учасників судового процесу, всіх зацікавлених осіб зазначена тенденція почне рух в зворотному напрямку (*Чому Європейський суд з прав людини популярний серед українців // ubr.ua (<http://blog.ubr.ua/pravo/chomu-vropeiskii-sud-z-prav-ludini-populiarnii-sered-ukrancv-4868>). – 2013. – 18.02*).

***

Блог на сайті «Сьогодні»

Про автора: О. Бузина, журналіст

Референдум покажет, кому куда.

Два события совпали по времени. Компартия начала сбор подписей за референдум о вступлении Украины в Таможенный союз. А Киевский институт социологии обнародовал данные,

как реагируют граждане нашей страны, когда у них возникают проблемы

Оказалось, 32 % пытаются «уйти от проблемы», 27 % – «стараятся к проблемам приспособиться», а 25 % – «имеют неопределенную жизненную стратегию». И только 16 % наших соотечественников пытаются «активно преодолевать свои жизненные трудности». Это скорбная статистика. Получается, что активных людей у нас только каждый шестой! Поэтому страна и захлебывается под грузом нерешенных проблем. Их откладывают на потом, думая: «Якось-то воно буде»... А парламент не работает, уровень образования падает, ракета «Зенит» падает в море, вместо того, чтобы взлететь.

Так и с Таможенным союзом. Украина не сможет развиваться, если не определиться с внешнеполитическим вектором. Без союза с Россией невозможно оживление судостроительных заводов в Николаеве, создание зернового консорциума, который позволит диктовать цены на сельхозпродукцию, развитие космической и авиационной отраслей. Первый шаг к такой кооперации – именно Таможенный союз. Другого пути нет. Ведь на Запад Украину все равно не берут. Даже партию «Свобода» европейские ультраправые не считают «своей». Красноречивый факт, не так ли?

Значит, проблему нельзя откладывать. Ее нужно решать. Есть закон о референдумах, принятый в конце прошлого года. Вся правовая база готова. Украинское общество должно ответить на вопрос, хочет ли оно выжить в современном мире, а не доживать под лозунгом «Ще не вмерла України!». Кризис будет только углубляться к новым президентским выборам. И политический, и экономический. Спрятать голову, как страус, не получится. Чернозем – не песок. Да и голова побольше страусиной. Хоть и забита политическими вирусами. Значит, с инфантильной позицией – ни за что не отвечать, ничего не делать и ко всему пытаться приспособиться – придется расстаться (*Сегодня* (<http://www.segodnya.ua/blogs/olesbuzinablog/Blog-Olesya-Buziny-Referendum-pokazhet-komu-kuda.html>). – 2013. – 14.02).

***

Блог на сайті «ЮРЛИГА»

Про автора: В. Мороз, управляющий партнер ЮК «Правовая гильдия «ВикториАл»

Закон «Об общественных объединениях» сокращает сроки и требования к регистрации общественных объединений и

уменьшает государственный контроль за их деятельностью. Подробнее об этом – в материале издания «ЮРИСТ & ЗАКОН» от 14.02.2013, № 12.

С 1 января 2013 г. вместе с целым рядом законодательных актов вступил в действие Закон Украины № 4572-VI «Об общественных объединениях» (далее – Закон), направленный на приведение аспектов создания и деятельности общественных организаций к требованиям европейских стандартов. До вступления в действие данного Закона соответствующие вопросы регулировались Законом «Об объединении граждан» от 16 июня 1992 года, нормы которого на сегодняшний день морально устарели, а процедуры, прописанные в нем, стали неэффективными.

Со вступлением в силу нового Закона процедура регистрации общественной организации была значительно упрощена и сокращена. Регистрация общественных объединений стала бесплатной, а сроки ее проведения сократились до 7 рабочих дней (легализации – до 5 рабочих дней).

В соответствие с Законом для регистрации необходимо предоставление 5 документов: заявления, протокола учредительного собрания, устава, информации о руководстве общественного объединения, заполненной карточки для проведения государственной регистрации юридического лица.

Органами регистрации теперь стали отделы государственной регистрации при райгосадминистрациях и горисполкомах. Проверка документов, предоставленных для регистрации общественного объединения, осуществляется на предмет соответствия Конституции Украины и законам Украины, тогда как ранее регистрация осуществлялась подразделениями Минюста, осуществлявшими проверку на соответствие своим подзаконным нормативным актам. Получение и отказ от всеукраинского статуса являются добровольными.

Закон сокращает нормативные сроки регистрации общественных объединений и упрощает процедуру регистрации.

Не совсем корректным, на мой взгляд, является упразднение статуса международных общественных объединений, которых в Законе просто нет, и, соответственно, необходимость их ликвидировать. Ведь достаточно много иностранных неправительственных организаций действовало в Украине именно с таким статусом.

Еще одним положительным отличием Закона является возможность юридических лиц выступать в качестве учредителей

общественных организаций, что, безусловно, на сегодняшний день очень востребовано, поскольку ранее юридические лица с целью создания общественных организаций выбирали определенных физических лиц, что было не всегда удобно.

К тому же согласно положениям нового Закона общественные объединения смогут вести свою деятельность на территории всей Украины независимо от места регистрации, поскольку упразднены ограничения по территориальному принципу, содержавшиеся в предыдущем Законе, разграничивающем общественные объединения на местные, всеукраинские и международные. Теперь для выхода за пределы региона первичной регистрации достаточно создать одно или несколько обособленных подразделений, а для приобретения статуса всеукраинского общественного объединения необходимо зарегистрировать обособленные подразделения в большинстве административно-территориальных единиц Украины областного значения и подать в органы регистрации заявление о подтверждении статуса всеукраинского общественного объединения.

Достаточно интересной представляется и норма, позволяющая общественным объединениям вести предпринимательскую деятельность с целью обеспечения уставной деятельности. До вступления в действие Закона значительное количество общественных организаций создавалось именно для осуществления предпринимательской деятельности, поскольку определенные схемы позволяли минимизировать налоговую нагрузку, а иногда и свести ее к нулю. Безусловно, это негативно скажется на доходах, недополученных государством в результате реализации фискальной функции, однако будет достаточно широко использоваться предпринимателями.

ВЫВОД:

Подводя итоги, следует сказать, что в целом Закон существенно приближает законодательство Украины, регламентирующее вопросы функционирования гражданского общества, к европейским стандартам, существенно сокращая сроки и требования к регистрации общественных объединений и уменьшая государственный контроль за их деятельностью. Однако на начальных этапах возможны определенные сложности с реализацией положений Закона, заключающиеся в соблюдении сроков регистрации, сложностях с региональными отделениями всеукраинских общественных организаций, которые должны быть заменены на обособленные подразделения, необходимостью ликвидации международных общественных организаций, аспектами ведения общественными объединениями

предпринимательской деятельности. Будем надеяться, что все существенные недостатки Закона будут в ближайшее время доработаны и устранены и Закон будет эффективно работать, обеспечивая реализацию одного из основных конституционных прав граждан.

Комментарии:

anna_p 18.02.13 | 11:48

«сложностях с региональными отделениями всеукраинских общественных организаций, которые должны быть заменены на обособленные подразделения» – мягко сказано – такая «замена» повлечет за собой не только внесение и регистрацию изменений в уставные документы, но и передачу прав собственности и пользования. Трудно представить себе в какую денежную сумму и продолжительность времени выльется переоформление строений и земли. И никто не ответил, как быть с постоянным землепользованием при такой «замене»?

хохоул 17.02.13 | 13:18

порядок реєстрації і орган, що здійснює реєстрацію – не одне і те ж

юрист 15.02.13 | 19:49

Будут регистрировать «обычные» регистраторы – ЗУ «Про громадські організації»

Стаття 12. Реєстрація громадського об'єднання

1. Громадське об'єднання, яке має намір здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи, підлягає реєстрації в порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», з урахуванням особливостей, установлених цим Законом.

Ракваске 14.02.13 | 18:19

Сейчас регистрацией занимаются территориальные органы Минюста, а вернее регистрационные службы, которые действуют при них (*Особенности учреждения и деятельности общественного объединения по новому Закону // ЮРЛИГА (<http://jurliga.ligazakon.ua/news/2013/2/14/83751.htm>). – 2013. – 14.02).*

***

Блог на сайті «Companion.ua»

Закон «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом» в новой редакции, которая действует с 19 января 2013 года, может привести к прекращению банковского кредитования реального сектора экономики.

Как сообщается в пресс-релизе Независимой ассоциации банков Украины (НАБУ), к такому выводу пришли участники рабочей группы НАБУ на заседании 20 февраля.

Так, согласно нормам документа, кредиторы, требования которых обеспечены залогом, полностью отстранены от участия в судебных процессах, в контроле над процедурой банкротства и реализации активов должника, в том числе залогового имущества. На всех стадиях судебного процесса банкам как кредиторам предоставлено лишь право совещательного голоса, отмечается в сообщении.

Согласно закону, кредитор, в частности, не является стороной в деле о банкротстве, а только участником. Это практически лишает банки возможности влиять на процесс возврата задолженности обанкротившегося заемщика или обжаловать решение по делу. Такая норма, считают в НАБУ, противоречит Хозяйственному процессуальному кодексу Украины, согласно которому все кредиторы имеют равные права в решении судьбы должника и его имущества.

В НАБУ также полагает, что введенные в начале 2013 г. нормы закона нарушают ряд других норм законодательства и Конституции Украины, создают правовую коллизию. Например, среди прочего, ст.43 закона о банкротстве предусматривает, что имущество, которое подлежит реализации в ликвидационной процедуре, оценивается ликвидатором. Это противоречит нормам действующего законодательства, согласно которому оценку имущества должника должен осуществлять субъект оценочной деятельности, сдавший квалификационный экзамен и получивший квалификационное свидетельство оценщика. Более того, согласно закону об оценке, оценка имущества в случаях ее обязательного проведения, выполненная не субъектом оценочной деятельности, признается недействительной.

По мнению экспертов ассоциации, с момента вступления в силу новой редакции закона о банкротстве нивелируется понятие «залог» как способа обеспечения денежных обязательств должников.

Кроме того, нормы закона относительно оценки имущества банкрота и возможность затягивания процесса продажи активов предоставляют заинтересованным лицам фактически неограниченные возможности для использования процедур банкротства с целью уклонения от возврата полученных кредитов.

В НАБУ также считают, что нормы закона о банкротстве затрудняют банкам возможность отстаивать свои права как кредиторов: в связи с этим ассоциация разрабатывает изменения в этот законодательный акт, которые будут представлены Национальному

банку Украины как субъекту законодательной инициативы (*Закон о банкротстве лишит экономику Украины банковского кредитования, – эксперты // Companion.ua (<http://www.companion.ua/articles/content?id=229401>). – 2013. – 22.02*).

***

Блог на сайті «АГЕНТ.ua»

К чему привела скандальная «реформа БТИ»?

У всех, кому приходилось оформлять права собственности на недвижимость, слово из трех букв БТИ (Бюро технической инвентаризации) неизменно вызывает неприятные ассоциации, связанные с очередями, волокитой и бюрократией.

Но все познается в сравнении. С начала года функции регистрации имущественных прав на объекты недвижимости окончательно переданы от местного самоуправления в лице БТИ к государственной власти в лице Государственного реестра.

Вместо обещанных властью упрощения процедур, их удешевления и сокращения времени на их проведение вышло все с точностью до наоборот. Проблем с бюрократией и волокитой стало во много раз больше, о чем свидетельствует шквал материалов в СМИ. Но это «цветочки», вслед за которыми по прошествии времени обязательно последуют «ягодки». Правовой хаос, созданный более чем сомнительным с юридической точки зрения решением по передаче функций, может стать причиной масштабных злоупотреблений в сфере имущественных прав юридических и физических лиц вплоть до их мошеннической экспроприации у нынешних собственников. Естественно, что подобного криминала хватало и при старой системе, но в новых условиях объемы преступлений могут возрасти на порядки, превратившись в настоящий кошмар для нас, рядовых владельцев квартиры, дачного домика, земельного надела, не защищенных от беспредела деньгами и/или влиянием. Впрочем, мошенничество может коснуться и богатых, которые, как известно, «тоже плачут». А еще реформации в области технической инвентаризации зело напоминают скандальный «Хюндай»...

О том, что проблемы назревают, специалисты, эксперты, народные депутаты, руководители БТИ и главы местного самоуправления кричат уже давно, обращаясь к президенту, премьеру, его заместителям,

Кабмину в целом. Власть отмалчивается или отмахивается. И только недавно премьер Азаров неожиданно проснулся и решил срочно уволить за плохую организацию работы Государственной регистрационной службы главу этого ведомства Леонида Ефименко после того, как в СМИ разгорелся скандал на тему бардака в работе реестра при регистрации имущественных прав на недвижимость. Итак, «козел отпущения» уже найден. Вот только хочется спросить Яныча: куда он смотрел, когда подведомственный ему Минюст Лавриновича проталкивал откровенно сырые и нерабочие законопроекты?! Но премьер изображает святую невинность, заявляя на заседании Кабмина: «Мы положили конец монополии печально известного БТИ... Процедуру регистрации сократили с 14 до 3 дней (ага! шас! – Авт.). Все так хорошо задумано. Но как выполняется?» Сей спич зело напоминает нетленно-затасканное о «хорошем царе и плохих боярах». А может, проблема не в Госреестре, а в самой новации – дурацкой, непродуманной и явно направленной не на улучшение тяжелой судьбины рядового гражданина, а на перенаправление больших денежных потоков от выручки за регистрацию и инвентаризацию недвижимости от местного самоуправления к Министерству юстиции? Может, начинать карательные меры нужно не с «мальчика для битья», а прямо с министра юстиции Лавриновича, который под видом реформ втянул страну в очередной «Хюндай»?!

А ведь предупреждали же, что это плохо окончится. Взять хотя бы письмо Ассоциации городов Украины на имя Виктора Януковича за подписью главы парламентского комитета по вопросам государственного строительства и местного самоуправления Александра Омельченко и еще 132 (!) мэров городов всей страны – от Закарпатья на западе до Луганщины на востоке и от Черниговщины на севере до Крыма на юге. Специально обращаем внимание, что документ датирован еще 5 октября 2011 года. Указывая на необходимость производить государственную регистрацию права собственности на недвижимое имущество в порядке, установленном Законом Украины «О государственной регистрации имущественных прав на недвижимое имущество и их отягощений», «капитаны местного самоуправления» обращают внимание на тот факт, что вопрос учета и технической инвентаризации объектов недвижимости остается неурегулированным. Попытка принятия летом 2011 года закона об учете и технической инвентаризации объектов недвижимости провалилась: закон был справедливо раскритикован, заветирован и снят с рассмотрения.

После письма Ассоциации городов прошел год и три месяца, неурегулированность вопроса осталась, зато нарастает крайне опасный хаос, о котором предупреждали главы местного самоуправления. Прежде всего это выражается в том, что органы БТИ на местах исчезают, люди увольняются, новосозданные органы госрегистрации объектов недвижимости с задачами не справляются и соответствующих специалистов не имеют, нотариусы боятся заверять сделки купли-продажи недвижимости, рынок недвижимости остановился, бюджеты всех уровней и Пенсионный фонд не получают положенных отчислений от сделок.

Начальник Луганского БТИ Владимир Корниенко в интернет-издании «Полемика» приводит любопытные цифры. Выручка вверенного ему хозрасчетного учреждения за 2012 год составила 14 млн грн. Из них, по словам Корниенко, 7 млн грн осталось в городе в виде налогов и отчислений в социальные фонды. Теперь эти деньги будут получать нотариусы – самозанятые, часто работающие на едином налоге. Как уйти от налогов – они найдут. Регистрационную службу и вовсе придется финансировать из бюджета. Город недополучит приличную сумму – и это не только потери бюджета, этим еще и выбивается финансовая основа местного самоуправления, которое вынуждено канючить деньги в Киеве.

К этому еще и добавилась «художественная самодеятельность» Министерства регионального развития, строительства и жилищно-коммунального хозяйства. Своим приказом № 658 от 28.12.2012 министерство утвердило изменения в инструкцию о порядке проведения технической инвентаризации объектов недвижимости. В документе говорится, что техническую инвентаризацию теперь могут производить любые субъекты хозяйствования, в составе которых имеются хотя бы один исполнитель, прошедший профессиональную аттестацию в Минрегионстрой ЖКХ. Более того, приказ, по сути, прекращает полномочия местного самоуправления в вопросе техинвентаризации, что само по себе есть «бред сивой кобылы»: не может министерский приказ сужать права и полномочия местного самоуправления, гарантированные Конституцией и Европейской Хартией местного самоуправления, ратифицированной Украиной!

По мнению Ассоциации городов, налицо в корне неверный подход к проблеме. Власть рассматривает техническую инвентаризацию как вид предпринимательской деятельности, в которой следует создать конкурентную среду, устранив с рынка регионального моно-

полиста в лице БТИ и дав право заниматься этим видом деятельности многим субъектам хозяйствования. В Ассоциации городов же справедливо настаивают, что ведение учета и технической инвентаризации – это не «оказание услуг населению», а обеспечение государством конституционного права граждан на собственность, и логично оставить эту функцию местному самоуправлению, являющемуся самым близким к людям властным институтом.

В вышеуказанном письме Ассоциации на имя Януковича содержится широкий перечень негативных последствий, к которым может привести разрушение существующей системы регистрации права собственности и передача этих функций частникам: Органы местного самоуправления утратят достоверную информацию об объектах недвижимости всех форм собственности, что сделает невозможным взимание налога на недвижимость, формирование градостроительного кадастра, формирование программ социально-экономического и культурного развития территорий, начисление субсидий, распределения жилья и т.д. Возникнет риск создания частных монополий и подорожания услуг с целью извлечения сверхприбылей, что лишит территориальные общины возможности влиять на стоимость и качество услуг; в то же время, сейчас, даже с поправкой на коррупцию и злоупотребления, БТИ хотя бы юридически находятся под контролем громад через органы местного самоуправления, которые регулируют тарифы на их услуги и их деятельность. Возникнет проблема содержания архива инвентаризационных дел, проблема обмена достоверной и актуальной информацией между архивом и несколькими предоставляющими услуги субъектами, что чревато выдачей нескольких правоустанавливающих документов на один и тот же объект. В связи с предыдущим, возрастет опасность мошеннического отчуждения имущества, рейдерского захвата жилья, общая коррупционность процедур и т. д.

К тому же, внесение объектов недвижимости в Госреестр не является чем-то новым, а было начато еще в 2002 г. во времена «первого пришествия во министры» Лавриновича. Те сделки, которые проводились после этого, в реестр вносились. Затем пошел слух, что более ранние правоустанавливающие документы будут считаться недействительными, если они в реестр не внесены. Вскоре последовало разъяснение, что если документы легитимны, то право собственности подтверждается даже без внесения в реестр. Часть граждан по собственной инициативе обратилась, и данные были внесены. Но значительная часть до сих пор даже понятия не имеет, что имеющиеся

у них на руках бумажные правоустанавливающие документы нужно внести в реестр. По словам начальника Луганской БТИ, в городе только 40 % объектов внесено в реестр. И такой бардак по всей стране! И какое плодородное поле для махинаций...

Информпространство уже переполнено живописаниями на тему криминальных последствий новации. Будет большим преувеличением полагать, что внесение в госреестр сделало право собственности более защищенным. Продавец объекта должен предоставить нотариусу документ, удостоверяющий, что он действительно является владельцем, что объект не аварийный и соответствует нормам, наконец, что этот объект вообще существует в природе. Как продавец это теперь должен доказывать – нигде не прописано. Технический паспорт на объект недвижимости и заключение БТИ теперь не требуются, техник БТИ теперь на место не выезжает. Доступ к реестрам недвижимости и отягощений нотариусы имеют, но должны, по сути, верить клиентам чья недвижимость не внесена в реестр, на слово. Даже наличие доступа к реестру мало что дает, ибо, повторим, там содержатся далеко не все данные. В результате можно не только мошенническим путем продать чужую и/или несуществующую недвижимость, но и легализовать криминальные деньги купил/продал объект недвижимости, которого нет в природе с целью отмыва денег.

...Глава Украинской ассоциации бюро технической инвентаризации «Укртехинвентаризация» Леониду Черненко отмечает, что «почти 80 лет органы местного самоуправления проводили техническую инвентаризацию объектов недвижимого имущества. В результате были созданы материалы технической инвентаризации, которые являются основой для оформления правоустанавливающих документов на объекты недвижимости. Эти материалы являются собственностью местного самоуправления и, согласно статье 142 Конституции, относятся к материальной основе местного самоуправления. Более того, в статье 30 Закона Украины «О местном самоуправлении» однозначно говорится о том, что именно органы местного самоуправления осуществляют полномочия по учету и технической инвентаризации недвижимого имущества всех форм собственности. Наконец, передача материалов технической инвентаризации органам юстиции в корне противоречит Европейской Хартии местного самоуправления, ратифицированной Украиной в 1997 году, поскольку таким образом сужаются полномочия самоуп-

правления, тогда как Хартией предусмотрена передача на места как можно большего объема полномочий»... (АГЕНТ.ua (<http://agent.ua/review/articles/26984.html>). – 2013. – 22.02).

***

Блог на сайті «АССБуд»

Украинские кафе и рестораны, как правило, исполняют закон о полном запрете курения. Таковы результаты мониторинга, проведенного рядом антитабачных общественных организаций в январе 2013 года.

По словам медиакоординатора центра «Життя» Юлии Солохи, в целом волонтеры проверили 1133 разных объекта ресторанного бизнеса – кафе, баров, ресторанов, пабов, ночных клубов, кальянных и т.д., и в 93% проверенных учреждений не разрешали посетителям курить.

Закон не соблюдался только в 76 заведениях, что составляет 7 % от их общего количества.

Директор Института медиаправа, руководитель проекта «Киев без табачного дыма» Тарас Шевченко считает, что это хорошие показатели.

«Мы удовлетворены выполнением закона. Он соблюдается, и это хорошо. Есть отдельные нарушения, и мы будем на них реагировать. Но любой закон имеет определенный уровень несоблюдения. Здесь мы все таки говорим о высоком уровне исполнения».

Напомним, что Закон «О внесении изменений в некоторые законы Украины относительно совершенствования отдельных положений об ограничении мест курения табачных изделий», вступил в силу 16 декабря. Он предусматривает запрет на курение табачных изделий, электронных сигарет и кальянов в помещениях заведений ресторанного хозяйства, органов государственной власти, местного самоуправления, других государственных учреждений, а также на стационарно оборудованных остановках маршрутных транспортных средств. За нарушение закона предпринимателям грозят штрафы от 1000 до 10 000 грн, а физлицам-курильщикам – от 51 до 175 грн (*Украинские заведения успешно додерживаются антитабачного закона // АССБуд (<http://www.accbud.ua/news/id/ukrainskie-zavedenija-uspeshno-doderzhivajutsja-antitabachnogo-zakona>). – 2013. – 23.02).*

***

Блог на сайті «Novoross.info»

Про автора: journalist

В Верховной Раде Украины зарегистрирован проект постановления «О запрещении политической рекламы Таможенного союза на Украине как носящей антигосударственный характер, противоречащей Конституции Украины и законодательству Украины». Инициатором абсурдного законопроект народный депутат от фракции «Батькивщина» Владимир Яворовский.

Националист ссылается на то, что Законом Украины «Об основах внутренней и внешней политики» предусмотрена «интеграция Украины в европейское политическое, экономическое, правовое пространство с целью обретения членства в Европейском Союзе».

«Однако, вопреки этому, по всей Украине навязывается идея вступления Украины в Таможенный союз, ради которого Украина должна пожертвовать частью своего суверенитета», – отмечает Яворовский.

С подобной инициативой выступил также Львовский областной совет, где значительную часть депутатов составляют активисты неонацистской партии «Свобода». Облсовет Львова даже обратился с таким требованием к Генпрокурору и главе СБУ.

«В отличие от государственной политики обеспечения интеграции Украины в европейское политическое, экономическое, правовое пространство с целью обретения членства в Евросоюзе, задекларированной в законе «Об основах внутренней и внешней политики» и гарантированной Конституцией, евразийская интеграция навязывается нам извне, инспирирована спецслужбами иностранных государств и реализуется агентами влияния внутри страны, по сути, имеет антигосударственный характер», – заявили депутаты-галичане.

Однако, несмотря на все политические демарши украинских националистов все больше жителей Украины ратует за воссоединение с братскими Россией и Белоруссией, с которыми территория современной Украины была едина веками, где практически у каждого жителя Украины есть родственники (*Украинские оранжевые хотят запретить... пропаганду Таможенного Союза // Novoross.info (<http://novoross.info/politiks/17019-ukrainskie-oranzhevyje-hotyat-zapretit-propagandu-tamozhennogo-soyuza.html>). – 2013. – 24.02).*

Громадська думка про правотворення

Бюлетень оперативних матеріалів
на базі аналізу правової електронної інформації

Редактори:

Т. Дубас, Л. Степченко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:

А. Бергельська

Підп. до друку 1.03.2013.

Формат 60x84/16. Обл.- вид. арк. 3,35 Наклад 10 пр.

Видавець і виготовлювач

Національна бібліотека України

імені В. І. Вернадського

03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3

siaz2004@yandex.ru

www.nbuv.gov.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції

ДК № 1390 від 11.06.2003 р.